

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 13.3.2000
COM(2000) 147 definitief

VERSLAG VAN DE COMMISSIE
OVER DE MAATREGELEN TER UITVOERING VAN ARTIKEL 299, LID 2
DE ULTRAPERIFERE REGIO'S VAN DE EUROPESE UNIE

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	blz. 6
<u>I. OVERZICHT VAN DE BEREIKTE RESULTATEN</u>	blz. 9
<u>A. MAATREGELEN VAN DE FINANCIËLE INSTRUMENTEN</u>	blz. 9
1. STRUCTUURFONDSEN	blz. 9
<i>Uitvoering van de programma's</i>	blz. 11
<i>Evaluatie</i>	blz. 12
2. LENINGEN VAN DE EUROPESE INVESTERINGSBANK (EIB)	blz. 13
<u>B. MAATREGELEN IN HET KADER VAN DE VERSCHILLENDE BELEIDSTAKKEN</u>	blz. 14
1. LANDBOUW	blz. 15
<i>Gemeenschappelijke marktordeningen (GMO's)</i>	blz. 15
<i>Pakket landbouwmaatregelen van de POSEI-programma's</i>	blz. 15
<i>- Specifieke voorzieningsregeling</i>	blz. 16
<i>- Specifieke steun voor de plaatselijke landbouwproductie</i>	blz. 17
2. VISSERIJ	blz. 17
3. BELASTINGEN	blz. 19
4. DOUANE	blz. 20
5. STAATSTEUN	blz. 21
<i>Staatssteun in andere dan de landbouwsector</i>	blz. 21
<i>Staatssteun in de landbouwsector</i>	blz. 23
6. STEUN VOOR HET MKB, DE AMBACHTELIJKE SECTOR EN HET TOERISME	blz. 23
7. ENERGIE	blz. 25
<i>Algemene steunverlening</i>	blz. 25
<i>Specifieke steunverlening</i>	blz. 25
8. VERVOER	blz. 26
<i>Luchtvervoer</i>	blz. 26
<i>Vervoer over zee</i>	blz. 27
9. ONDERZOEK EN ONTWIKKELING	blz. 27
10. INFORMATIEMAATSCHAPPIJ	blz. 28
11. MILIEU	blz. 29
12. REGIONALE SAMENWERKING	blz. 30
<u>C. TOTAALOVERZICHT</u>	blz. 32

II. <u>DE TOEKOMST</u>	blz. 36
<i>Artikel 299, lid 2</i>	blz. 36
<i>Een strategie voor duurzame ontwikkeling</i>	blz. 36
A. <u>BASIS: TRADITIONELE PRODUCTIE</u>	blz. 38
1. Landbouw	blz. 38
2. Visserij	blz. 41
B. <u>DE ECONOMISCHE OPLEVING VAN DE ULTRAPERIFERE REGIO'S</u>	blz. 43
1. INSTRUMENTEN	blz. 43
a. Structuurfondsen	blz. 43
b. Leningen van de EIB	blz. 45
c. Staatssteun	blz. 45
<i>Staatssteun in andere dan de landbouwsector</i>	blz. 45
<i>Staatssteun in de landbouwsector</i>	blz. 46
<i>Staatssteun in de visserijsector</i>	blz. 47
<i>Staatssteun in de vervoerssector</i>	blz. 47
d. Belastingen	blz. 48
<i>Indirecte belastingen</i>	blz. 48
<i>Directe belastingen</i>	blz. 52
e. Douane	blz. 52
2. STRATEGISCHE SECTOREN	blz. 54
a. Steun aan het MKB, de ambachtelijke sector en het toerisme	blz. 54
b. Vervoer	blz. 57
c. Energie	blz. 59
d. Milieu	blz. 60
e. Informatiemaatschappij	blz. 61
f. Onderzoek en ontwikkeling	blz. 64
C. <u>INTERNATIONALE CONTEXT EN REGIONALE SAMENWERKING</u>	blz. 64
CONCLUSIE	blz. 67
BIJLAGEN	blz. 69

INLEIDING

De Europese Raad van Keulen heeft de Commissie verzocht om vóór eind 1999 bij de Raad een verslag in te dienen over de maatregelen ter uitvoering van artikel 299, lid 2, van het EG-Verdrag betreffende de ultraperifere regio's.

De Commissie heeft hierover overigens in maart 1999 memoranda ontvangen van de zeven ultraperifere regio's gezamenlijk en in november-december 1999 van elk van de drie belanghebbende lidstaten afzonderlijk. Bovendien heeft de Commissie op 23 november 1999 een partnerschapsvergadering over dit onderwerp georganiseerd, waaraan werd deelgenomen door vertegenwoordigers van de betrokken lidstaten en regio's.

De Commissie heeft de hierboven aangehaalde memoranda aandachtig bestudeerd en terdege nota genomen van de tijdens de partnerschapsvergadering gemaakte opmerkingen. Deze memoranda en opmerkingen zijn van groot nut geweest voor de evaluatie door de Commissie van de situatie in deze regio's, voor de resultaten van de steunverlening van de Europese Unie ter plekke en de toekomstperspectieven.

Met dit verslag geef de Commissie gehoor aan het verzoek van de Europese Raad.

De ultraperifere regio's

Tot de Europese Unie behoren zeven ultraperifere regio's:

- - de autonome Spaanse regio **Canarische Eilanden**;
- - de vier Franse overzeese departementen: **Guadeloupe, Guyana, Martinique en Réunion**;
- - de autonome Portugese regio's **Azoren en Madeira**.

Binnen de Europese Unie nemen deze ultraperifere regio's een unieke positie in. Wat de natuurlijke omstandigheden betreft, gaat het om eilanden (zes van de zeven ultraperifere regio's zijn echte eilanden, terwijl Guyana kan worden beschouwd als een eiland te midden van het Amazonewoud) met een subtropisch en tropisch klimaat en met een vaak grillig en door vulkanische activiteit beïnvloed reliëf. Deze regio's liggen zeer ver van Europa, maar meestal bevinden zij zich in de nabijheid van derde landen, die doorgaans minder ontwikkeld zijn. Hun bevolkingsdichtheid is, op één uitzondering na, vrij hoog; meer dan 210, respectievelijk 320 inwoners per vierkante kilometer op de Canarische Eilanden en op Madeira, tussen 240 en 360 in de Franse overzeese departementen, met uitzondering van Guyana dat een bevolkingsdichtheid van minder dan 2 inwoners per vierkante kilometer heeft.

Hun demografisch, economisch en territoriaal belang is in vergelijking met de hele Unie klein: de regio's hebben een bevolking van 3,7 miljoen inwoners, dat wil zeggen precies

1% van de bevolking van de Europese Unie, en minder dan 0,5% van de oppervlakte van de Unie wanneer Guyana niet wordt meegerekend, of meer dan 3% wanneer Guyana wel wordt meegerekend. Op sociaal-economisch gebied worden zij gekenmerkt door een bbp dat gemiddeld 59 % van dat van de Gemeenschap bedraagt (bijna 75% op de Canarische Eilanden, maar slechts tussen de 40 en 55% in de andere regio's), en door een hoge werkloosheid in de meeste van deze regio's, vooral onder jongeren.

Het feit dat deze regio's zo afgelegen zijn en ook de grote afstanden binnen de regio's zelf, zoals bijvoorbeeld in het geval van de Azoren, remt hun ontwikkeling, temeer daar hun geringe omvang een rendabele exploitatie van zware investeringen en het behalen van schaalvoordelen in de weg staat. Hun 'invoer' - waaronder de leveringen uit de respectieve Europese grondgebieden, die daarvan het leeuwendeel uitmaken, bijvoorbeeld 80% in het geval van de Franse overzeese gebiedsdelen - is enkele malen groter dan hun 'uitvoer'. Kort samengevat komt het erop neer dat, uitgedrukt in bbp per hoofd van de bevolking, zes ultraperifere regio's, de Canarische Eilanden uitgezonderd, tot de zeven armste regio's van de EU behoren. Vijf ultraperifere regio's hebben de hoogste werkloosheid, gemiddeld twee keer zo hoog als het niveau van de Europese Unie en zelfs drie keer wanneer Madeira en de Azoren, waar dit cijfer ongeveer de helft van het communautair gemiddelde bedraagt, buiten beschouwing worden gelaten.

Het beleid van de Europese Unie ten aanzien van de ultraperifere regio's

De Europese Unie heeft deze ultraperifere ligging als een bijzondere situatie erkend en het met inachtneming van de specifieke kenmerken van deze regio's mogelijk willen maken dat deze regio's zich volledig in Europa integreren en van het communautaire beleid profiteren, maar daarbij ook samenwerken met de naburige staten en gebieden. De hoofdlijnen van deze aanpak zijn vastgesteld in "programma's van speciaal op het afgelegen en insulaire karakter van deze regio's afgestemde maatregelen", waarbij er een dergelijk programma tot stand is gebracht voor de Franse overzeese departementen (POSEIDOM, goedgekeurd in 1989), voor de Canarische Eilanden (POSEICAN, goedgekeurd in 1991) en voor de Azoren en Madeira (POSEIMA, goedgekeurd in 1991). Voor de Canarische Eilanden moet ook de verordening betreffende de toepassing van de bepalingen van het Gemeenschapsrecht op de Canarische Eilanden (Verordening (EEG) nr. 1911/91) worden aangehaald. De idee was om, enerzijds met gebruikmaking van de Structuurfondsen en anderzijds de modulering van het communautair beleid op de verschillende beleidsterreinen, en samen met de maatregelen van de regio's en de betrokken lidstaten zelf, een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en de productieve werkgelegenheid in deze regio's. Deze ontwikkeling moet milieutechnisch gezien duurzaam en sociaal evenwichtig zijn en gebaseerd op een langetermijnstrategie. Voor de tenuitvoerlegging van deze programma's is het beginsel toegepast van een partnerschap tussen de Commissie, de lidstaat en de betrokken regio's.

De POSEI-programma's vormen de leidraad van het beleid ter ondersteuning van de ultraperifere regio's. De achterliggende gedachte is het volledig erkennen van de specifieke kenmerken en problemen, met hun structurele en permanente dimensie, van deze regio's als ultraperifere regio's; dat wil zeggen de specifieke kenmerken die afwijken van die van de andere, minder verafgelegen insulaire regio's en ook van de andere regio's van doelstelling 1, teneinde er bij alle communautaire beleidsmaatregelen door middel van een horizontale aanpak rekening mee te houden.

In de loop der jaren is echter, tegen de achtergrond van de veranderingen die de Europese Unie heeft ondergaan, gebleken dat voor de aanpak met betrekking tot de ultraperifere regio's een solide rechtsgrondslag nodig was. Deze rechtsgrondslag is tot stand gebracht bij het Verdrag van Amsterdam. Krachtens dit Verdrag is in het EG-Verdrag een nieuwe bepaling opgenomen, namelijk artikel 299, lid 2, waarmee de oude bepaling zoals vervat in het vroegere artikel 227, lid 2, die zich tot de Franse overzeese departementen beperkte, is bijgewerkt en versterkt en tevens tot alle ultraperifere regio's is uitgebreid. Deze nieuwe rechtsgrondslag moet de consolidatie van het "acquis" van de POSEI-programma's vergemakkelijken en meer zekerheid bieden in het licht van de te verwachten ontwikkelingen op het gebied van de Europese integratie.

Dit verslag illustreert deze benadering. Het eerste deel (**overzicht van de bereikte resultaten**) bevat een beschrijving van de maatregelen van de Gemeenschap tot nu toe en de invloed van die maatregelen op de ontwikkeling van deze regio's. Hoewel deze maatregelen efficiënt zijn geweest, moeten ze vanwege het voortbestaan van de nadelen van de ultraperifere ligging worden voortgezet. Het tweede deel (**de toekomst**) beschrijft de maatregelen, krachtens artikel 299, lid 2, die tot doel hebben de ondernomen actie voort te zetten en te versterken.

I. OVERZICHT VAN DE BEREIKTE RESULTATEN

Het beleid ten aanzien van de ultraperifere regio's zoals dit in overeenstemming met de POSEI-programma's is gevoerd, is tot uitdrukking gekomen in twee soorten maatregelen. Enerzijds hebben de Structuurfondsen zich zeer duidelijke inspanningen getroost. En anderzijds is de Gemeenschap erin geslaagd haar takken van beleid aan te passen om oplossingen te bieden voor de moeilijkheden die deze regio's ondervinden. De belangrijkste bestaande maatregelen staan in **BIJLAGE I**.

A. MAATREGELEN VAN DE FINANCIËLE INSTRUMENTEN

1. STRUCTUURFONDSEN

De zeven ultraperifere regio's komen in aanmerking voor bijstand uit de Structuurfondsen en hebben uit dien hoofde ('doelstelling 1' van het regionaal beleid) in de perioden 1989-1993 en 1994-1999 geprofiteerd van door de Europese Unie medegefinancierde programma's. Zoals voorzien in het programma-POSEIDOM houdt de structurele steunverlening rekening met de bijkomende handicaps zoals de afstand en het insulaire karakter.

In het kader van doelstelling 1 werden aan de ultraperifere gebieden zo zeer veel middelen toegekend. In de **tabellen 1 en 2** (zie hieronder) staat voor elke periode en voor elke regio de totale toewijzing uit de Structuurfondsen en ze geven met betrekking tot de intensiteit van de Europese steun ook een vergelijking met enerzijds de steun die aan de andere regio's van doelstelling 1 werd toegekend, en anderzijds met alle in aanmerking komende zones. Uit deze gegevens blijkt dat de steun gedurende de laatste periode bijna is verdubbeld en dat de Canarische Eilanden en de Franse overzeese departementen per hoofd van de bevolking zo'n 20% meer hebben gekregen dan de andere regio's van doelstelling 1, en de Azoren en Madeira 100% meer.

Voor de ultraperifere regio's hebben de nieuwe beginselen van de in 1989 doorgevoerde hervorming een stimulans betekend voor het uitstippelen van strategieën voor hun ontwikkeling op middellange termijn waarin rekening wordt gehouden met hun specifieke handicaps. De opstelling van plannen voor regionale ontwikkeling en de tenuitvoerlegging daarvan hebben alle gelegenheid gegeven om het partnerschap met de regionale instanties te verdiepen. Onderstreept dient te worden dat, wat elk van de twee programmeringsperioden betreft, voor elke regio de op regionaal en plaatselijk niveau geformuleerde punten van zorg in de vastgestelde programmeringsdocumenten zijn weerspiegeld.

TABEL 1
TOEWIJZING VAN DE STRUCTUURFONDSEN
(EFRO, ESF, FIOV, EOGFL-Oriëntatie)
(in miljoen euro)

	1989-1993 Doelstelling 1 + CI	1994-1999 Doelstelling 1	1994-1999 REGIS II	1994-1999 TOTAAL
Canarische Eilanden	860	1.622	231	1.853
Azoren	357	616	81	697
Madeira	319	369	64	433
Guadeloupe	200	360	62,5	422,5
Guyana	92	172	29	201
Martinique	192	344	62,5	406,5
Réunion:	432	688	119	807
TOTAAL	2.452	4.171	649	4.820

TABEL 2
INTENSITEIT VAN DE EUROPESE STEUN
(periode 1994-1999)

	Bevolking(x 1000 inwoners)	Toewijzing van de Structuurfondsen (in miljoen euro)	Toewijzing per hoofd van de bevolking (in euro)
Canarische Eilanden	1.526	1.836	1.203
Azoren-Madeira	494	1.109	2.245
Franse overzeese departementen	1.454	1.792	1.232
Alle regio's van doelstelling 1	92.151	93.972	1.019
Alle zones van de overige regionale doelstellingen (2, 5b en 6)	94.502	22.919	243

Uitvoering van de programma's

Gezien de structurele handicaps waarmee de ultraperifere regio's te maken hebben, en hun ontwikkelingsachterstand, zijn uitbreiding van infrastructuur, ontwikkeling van de werkgelegenheidscheppende productiesectoren en verbetering van het menselijke kapitaal als prioritaire doelstellingen aangemerkt in de programma's die de Europese Unie in elk van deze regio's in de twee perioden 1989-1993 en 1994-1999 heeft medegefinancierd. Daarnaast heeft de Commissie vanaf 1989 een specifiek communautair initiatief voor de ultraperifere regio's opgezet, namelijk REGIS, dat in 1994 werd verlengd. De 200 miljoen € die er in de periode 1989-1993 voor beschikbaar was, is voor de periode 1994-1999 verhoogd tot 600 miljoen €. De in de programma's opgenomen prioriteiten zijn een weerspiegeling van de op regionaal niveau gemaakte ontwikkelingskeuzen.

De aanleg of verbetering van infrastructuur voor de ontsluiting naar de rest van de wereld is het spectaculairste en meest symbolische aspect van de programma's die in elk van deze regio's door de Europese Unie worden medegefinancierd: een verbetering van de bereikbaarheid door de lucht en over zee van elk van deze regio's draagt immers rechtstreeks bij tot een vermindering van de handicaps die zij hebben door het feit dat zij afgelegen eilanden zijn. Ook op het gebied van de geavanceerde communicatietechnologieën (voorzieningen voor het houden van teleconferenties, voor telediagnostisering en op telematicagebied, bekabelingen voor netwerken) zijn acties uitgevoerd. Wat de interne ontsluiting betreft, zijn in alle regio's belangrijke wegwerkzaamheden uitgevoerd en zijn in sommige gevallen maatregelen genomen voor de ontwikkeling van het openbaar vervoer. De infrastructuur ter ondersteuning van de economische bedrijvigheid is in verscheidene opzichten uitgebreid om in de toenemende behoeften te kunnen voorzien. Bijzondere aandacht is besteed aan de bescherming van het milieu door vermindering van de vervuiling: beheer en behandeling van afvalstoffen en van industrieel en huishoudelijk afvalwater.

Een belangrijk deel van de financiële steun van de Gemeenschap is besteed aan de modernisering en uitbreiding van de productiesectoren om bij te dragen tot het scheppen of in stand houden van arbeidsplaatsen. Daarmee is een vrij breed scala van maatregelen gefinancierd : er is niet alleen traditionele rechtstreekse investeringssteun verleend, maar er zijn de afgelopen jaren, zij het nog op beperkte schaal, ook technieken op het gebied van financiële instrumentering (garantieregelingen, verhoging van het eigen vermogen, rentesubsidies, enz.) met een hefboomeffect teneinde middelen op de kapitaalmarkt aan te trekken. Voorts is overheidssteun verleend voor flankerende maatregelen ten behoeve van bedrijven: bouw van bedrijfspanden, aanleg van bedrijventerreinen, beschikbaarstelling van gemeenschappelijke diensten, ontwikkeling van projecten voor toegepast onderzoek en technologie-overdracht, toepassing van nieuwe communicatietechnologieën.

In de landbouw zijn specifieke acties ondernomen om de traditionele bedrijfskolommen (bananen, suikerriet/suiker/rum) te ondersteunen, diversificatie te bevorderen en stimulansen te geven voor toegepast onderzoek en proefnemingen. Wat visserij en aquacultuur betreft, hebben de ultraperifere regio's financiële steun ontvangen voor projecten op het gebied van de bouw en modernisering van vaartuigen, aquacultuur, de inrichting van vishavens en verwerking en afzet.

In verband met de hoge werkloosheid in veel ultraperifere regio's en de behoeften aan geschoold personeel die voortvloeien uit de ontwikkeling van de productiesectoren, moet de infrastructuur voor beroepsopleiding worden gemoderniseerd en snel worden aangepast. In alle regio's zijn voorzieningen voor het geven van opleidingen tot stand gebracht om de aantallen opleidingsplaatsen te kunnen uitbreiden en in de specifieke behoeften van bepaalde sectoren te kunnen voorzien, en zijn opleidingen opgezet.

Evaluatie

In de perioden 1989-1993 en 1994-1999 zijn de door de Europese Unie medegefinancierde programma's in elke regio volledig uitgevoerd, hoewel hiervoor in een aantal gevallen vrij belangrijke aanpassingen aan de programma's nodig waren. Uit de evaluaties in de afzonderlijke regio's is gebleken dat de toezicht- en beheersprocedures hebben voldaan en de ontwikkeling van een partnerschap met de plaatselijke autoriteiten mogelijk hebben gemaakt. Welke invloed is van deze medegefinancierde programma's uitgegaan op de economische situatie en de werkgelegenheid in de ultraperifere regio's?

Wat allereerst de **infrastructuur** betreft, kan worden geconstateerd dat elke regio duidelijk beter bereikbaar is geworden, wat niet alleen de plaatselijke bevolking maar ook het toerisme ten goede is gekomen. De uitbreiding en de modernisering van de haveninfrastructuur hebben ook de behandelingskosten van de voor de eilandeconomieën bestemde vrachtgoederen helpen verlagen. Soortgelijke opmerkingen kunnen worden gemaakt met betrekking tot de verbetering van de drinkwatervoorziening en van de energieproductie. Bovendien hebben de werkzaamheden voor de totstandbrenging van omvangrijke infrastructuurvoorzieningen een beslissende bijdrage geleverd aan de ontwikkeling of de instandhouding van de sector bouw/openbare werken.

Wat vervolgens het **menselijke kapitaal** betreft, zullen de bij het aanbieden van opleidingen gemaakte vorderingen effecten opleveren die al te vaak pas op middellange en lange termijn zichtbaar zullen worden. De werkgelegenheidssituatie blijft verontrustend op de Canarische Eilanden en in de Franse overzeese gebieden, waarvan sommige een werkloosheidspercentage hebben dat tot de hoogste van de Europese Unie behoort. In de Franse overzeese gebieden wordt deze situatie echter mede beïnvloed door de ontwikkeling van de migratiestromen naar en vanuit Europa.

Wat tenslotte de **productiesectoren** betreft, kan worden geconstateerd dat de geleverde inspanningen hebben bijgedragen tot een hogere productiviteit van de bedrijven en tot een betere aanpassing van het aanbod aan de plaatselijke afzetmogelijkheden en de uitvoermogelijkheden. Met name is dit het geval bij de landbouw en de levensmiddelenindustrie: aanzienlijke financiële middelen zijn besteed aan modernisering van de traditionele productietakken (bananen, suikerriet, suiker, rum) zodat het voortbestaan ervan is gegarandeerd, maar ook aan diversificatie die bijdraagt tot een betere zelfvoorziening van de plaatselijke markt. Bij het via overheidssteun stimuleren van bedrijven om productieprocessen te ontwikkelen of te moderniseren mag echter niet worden voorbijgegaan aan de specifieke belemmeringen waarmee de economieën van de ultraperifere regio's te kampen hebben. Er moet rekening worden gehouden met een aantal factoren die een rol spelen in de investeringsbeslissingen, zoals de toepassing van de mededingingsregels, het belastingstelsel, de sociale lasten en technische normen. In de plannen voor de verlening van financiële steun uit de

Structuurfondsen mogen de andere takken van beleid van de Europese Unie dus niet worden veronachtzaamd.

2. LENINGEN VAN DE EUROPESE INVESTERINGSBANK

In de periode 1994-98 heeft de EIB persoonlijke leningen ten belope van 553 miljoen € toegekend (waarvan 195 miljoen € in 1998); in de meeste gevallen betrof het leningen aan overheidsinstellingen in de ultraperifere regio's.

TABEL 3
PERSOONLIJKE LENINGEN PER REGIO IN 1998 EN 1994-98
(IN MILJOEN EURO)

	1994 - 1998	1998
Canarische Eilanden	248	47
Azoren	6	6
Madeira	166	74
Guadeloupe	38	-
Guyana	-	-
Martinique	-	-
Réunion:	95	68
TOTAAL	553	195

De meeste van deze leningen zijn toegekend aan infrastructuurprojecten: aanleg of verbetering van wegen, vliegvelden, enz.

Welke was de intensiteit van het gebruik van de EIB-leningen in de ultraperifere regio's? In **tabel 4** (zie hieronder) wordt het door de EIB in de ultraperifere regio's voor regionale ontwikkeling toegekende bedrag van de persoonlijke leningen per hoofd van de bevolking vergeleken met de bedragen van de leningen die de bank in alle regio's van de Europese Unie heeft toegekend.

TABEL 4
PERSOONLIJKE LENINGEN PER HOOFD VAN DE BEVOLKING
(PERIODE 1994- 1998)

	Bevolking (x 1000 inwoners)	Leningen (in miljoen euro)	Leningen per hoofd van de bevolking (in euro)
Canarische Eilanden	1.526	248	162,5
Azoren-Madeira	494	172	348,2
Franse overzeese departementen	1.454	133	91,5
Alle regio's van doelstelling 1	92.151	24.371	264,4

Uit de bovenstaande cijfers blijkt dat, met uitzondering van de Portugese regio's, het bedrag van de persoonlijke leningen in de ultraperifere regio's aanzienlijk lager was dan het EU-gemiddelde. Daarnaast blijkt uit een vergelijking van de intensiteit van de leningen tussen de ultraperifere regio's en de respectieve continentale gebieden ook dat al deze regio's op een veel lager niveau van deze mogelijkheid gebruik maken.

Er zij op gewezen dat de EIB-leningen moeten worden aangevraagd en dat om voor financiering in aanmerking te komen de projecten aan een aantal bankcriteria moeten voldoen. Anderzijds kan het feit dat infrastructuurwerken in de ultraperifere regio's in het kader van de Structuurfondsen intensiever worden gefinancierd, in de vorm van subsidies, een belemmering zijn (verdringingseffect) voor een groter gebruik van terug te betalen steunbedragen.

B. MAATREGELEN IN HET KADER VAN DE VERSCHILLENDE BELEIDSTAKKEN

De POSEI-programma's zijn gestoeld op een tweeledig beginsel: enerzijds dat de ultraperifere regio's tot de Gemeenschap behoren en anderzijds de erkenning van de regionale situatie, die wordt gekenmerkt door de bijzondere omstandigheden en belemmeringen waar deze regio's in vergelijking met de rest van de Europese Unie mee te maken hebben.

Op basis van dit beginsel zijn meer dan 700 wetgevende besluiten goedgekeurd (zie de tabel met de belangrijkste communautaire maatregelen in **BIJLAGE I**). Bovendien is

aan elk initiatief van de Commissie partnerschapsoverleg met de betrokken lidstaat en regio's voorafgegaan. De in aanmerking komende beleidsterreinen zijn uiteraard in eerste instantie die genoemd in de POSEI-programma's (landbouw, visserij, belastingstelsel, staatssteun, vervoer, enz.). Daarnaast is er, overeenkomstig de in de programma's geformuleerde beginselen, naarmate er op nieuwe terreinen communautair beleid werd ontwikkeld, door de Gemeenschap bijzondere aandacht aan de uitvoering van dat nieuwe beleid in de ultraperifere regio's besteed. Dit geldt bijvoorbeeld voor de maatregelen ten gunste van het MKB en de maatregelen gericht op het vergemakkelijken van de toegang tot de informatiemaatschappij.

Tot slot zij erop gewezen dat aan deze regio's in bepaalde gevallen afwijkingen worden toegestaan die, vanwege hun aard, tot een verlies aan inkomsten voor de communautaire begroting kunnen leiden.

1. LANDBOUW

De landbouw speelt een fundamentele rol niet alleen door zijn aandeel in het regionale bbp, maar ook door zijn betekenis op het gebied van het sociale evenwicht en de stabiliteit van de werkgelegenheid, de ruimtelijke ordening en het milieu.

Het GLB (gemeenschappelijk landbouwbeleid) is volledig van toepassing op de landbouwproductie van de ultraperifere regio's via de GMO's (gemeenschappelijke marktordeningen). Voorts geldt er voor die landbouwproductie een belangrijk pakket landbouwmaatregelen in het kader van de POSEI-programma's, die een aanpassing van de verschillende onderdelen van het gemeenschappelijk beleid, met een belangrijk pakket landbouwmaatregelen, aan de specifieke kenmerken van deze regio's mogelijk willen maken.

GEMEENSCHAPPELIJKE MARKTORDENINGEN

De plaatselijke landbouwproductie (rundvlees, melk, granen, enz.) valt net als de rest van de communautaire productie onder de GMO's van het GLB en dit geldt ook voor meer typische producten zoals bananen, suiker, rijst en ananas. In het bijzonder bij de GMO voor bananen wordt terdege rekening gehouden met de belangen van de communautaire producenten: er is met name voorzien in de toekenning van compenserende steun om hun inkomens op peil te houden. Met de betrokken maatregelen zijn aanzienlijke begrotingskredieten gemoeid (voor de GMO voor bananen bijvoorbeeld wordt in 1999 178 miljoen € uitgegeven en is in het VOB 2000 252 miljoen € aan kredieten opgenomen).

PAKKET LANDBOUWMAATREGELEN VAN DE POSEI-PROGRAMMA'S

De POSEI-programma's bevatten een omvangrijk pakket landbouwmaatregelen met een permanent karakter. Deze maatregelen zijn afgestemd op de structurele handicaps (bodemgesteldheid en klimaat, grote afstand, geringe omvang van de bedrijven, enz.) en op de specifieke belemmeringen (geen schaalvoordelen, afhankelijkheid van bepaalde producten, zeer hoge productiekosten, enz.). Deze maatregelen worden gefinancierd door

EOGFL-Garantie (ongeveer 200 miljoen € per jaar) en vallen in twee categorieën uiteen¹. Het gebruik dat van deze maatregelen wordt gemaakt en de nadruk die daarbij meer op sommige maatregelen dan op andere wordt gelegd, verschillen per regio; dit hangt af van de op het gebied van economische ontwikkeling gemaakte keuzen en van de plaatselijke realiteit (zie de **tabel** in **BIJLAGE II**).

Specifieke voorzieningsregeling

Voor de belangrijkste landbouwproducten die voor menselijke consumptie en de plaatselijke verwerking bestemd zijn (plaatselijke landbouwproductie en/of levensmiddelenindustrie) wordt per verkoopseizoen een voorlopige en herzienbare bevoorradingsbalans opgesteld. Deze hoeveelheden zijn vrijgesteld van douanerechten bij invoer van de betrokken producten uit derde landen; voor de leveringen uit de Gemeenschap wordt een steunbedrag toegekend dat gelijk is aan het voordeel van de vrijstelling.

Het gaat er daarbij om de door de grote afstand en het insulaire karakter van de regio's veroorzaakte extra kosten te compenseren en de prijzen voor de eindverbruikers te verlagen door de verschillende voorzieningsbronnen met elkaar te laten concurreren. De toegekende voordelen moeten worden doorgegeven tot het stadium van de eindverbruikers. De regeling moet zo worden toegepast dat de traditionele handelsstromen niet worden verstoord en het aandeel van de uit de Gemeenschap aangevoerde producten gehandhaafd blijft.

Producten waarvoor de specifieke voorzieningsregeling is toegepast, mogen daarna niet heruitgevoerd of naar de rest van de Gemeenschap herverzonden worden. In het geval van producten die in de betrokken regio worden verwerkt, geldt dit verbod echter binnen de vastgestelde grenzen niet voor de hoeveelheden die traditioneel worden verzonden of uitgevoerd.

Blijkens de resultaten van de specifieke voorzieningsregeling zijn de omstandigheden voor het beheer van deze regeling verbeterd, waarbij de in de voorzieningsbalansen opgenomen plaatselijke behoeften min of meer stabiel zijn geworden. De voorziening van deze regio's is gegarandeerd en ook zijn de prijzen lager doordat de verschillende voorzieningsbronnen met elkaar moeten concurreren. Deze regeling heeft positieve effecten gehad op de economische ontwikkeling van de betrokken regio's.

Als gevolg van de door de hervorming van het GLB teweeggebrachte veranderingen en van de verplichtingen die de Gemeenschap heeft op grond van de jongste GATT-Overeenkomsten (Uruguay-Ronde), door welke ontwikkelingen het verschil tussen de communautaire prijzen en de wereldmarktprijzen geleidelijk kleiner is geworden, zijn de met name op de uitvoerprijzen gebaseerde eenheidsbedragen van de steun die wordt verleend wanneer communautaire producten worden gekocht, gedaald voor een aantal producten, waaronder met name granen.

Binnen de beperkingen van de huidige regeling heeft de Commissie zich ingespannen om de effecten van deze veranderingen van de internationale context op te vangen. Voorts heeft zij in het kader van SEM 2000 opdracht gegeven tot externe evaluaties die tot doel

¹ De betrokken regelingen voorzien voorts in **afwijkingen** van de **veterinaire en de fytosanitaire** maatregelen en op **structuur**gebied, en in de invoering van een **grafisch symbool**.

hebben de werkelijke problemen bij de toepassing van de specifieke voorzieningsregeling te beoordelen en de verslagen van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement over de tenuitvoerlegging van deze regeling voor te bereiden.

Specifieke steun voor de plaatselijke landbouwproductie

In de POSEI-programma's is het algemene beginsel opgenomen dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid volledig van toepassing is, maar wordt daarnaast rekening gehouden met de specifieke belemmeringen waarmee deze regio's te kampen hebben.

Daartoe zijn naast de algemene maatregelen van de GMO's aanvullende maatregelen getroffen, die bijvoorbeeld voorzien in de toekenning van steun ter aanvulling van de premies voor volwassen runderen of zoogkoeien, of in de toekenning van forfaitaire steun voor de productie van bieten.

Ook is besloten de uitvoering van de GMO's en van die aanvullende maatregelen aan te passen, bijvoorbeeld door af te wijken van het veebezettingsgetal in de veehouderij, door de medeverantwoordelijkheidsheffing in de zuivelsector niet te innen of door de rooipremies in de sector wijn niet toe te passen.

Tot slot zijn er ad hoc-steunregelingen ingevoerd, bijvoorbeeld voor de teelt van consumptieaardappelen, de productie van vanille en vetiverolie, de teelt van suikerriet of de herstructurering van deze teelt, alsook voor algemene programma's in de veehouderij.

Alleen met een onderzoek per maatregel is het mogelijk om na te gaan of de doelstellingen inzake handhaving of ontwikkeling van een productietak, inzake diversificatie of structurering of inzake verbetering van de kwaliteit of van de afzet zijn bereikt, en om te beoordelen welk effect de steun op de productiekosten heeft gehad met het oog op verbetering van de concurrentiepositie van de betrokken producten.

Het pakket landbouwmaatregelen van de POSEI-programma's is zeer omvangrijk, innovatief en aangepast aan de plaatselijke specifieke omstandigheden. Over het geheel genomen mag worden gesteld dat deze maatregelen het mogelijk hebben gemaakt om bepaalde problemen in verband met productiekosten te ondervangen. Als aanvulling op de GLB-steun hebben deze maatregelen het mogelijk gemaakt de plaatselijke productie in kwalitatief of kwantitatief opzicht te verbeteren.

2. VISSERIJ

Sinds 1992 kent de Gemeenschap een pakket langdurige maatregelen ten behoeve van de visserijsector. De communautaire maatregelen die op basis van de POSEI-programma's zijn aangenomen, hebben het mogelijk gemaakt het hoofd te bieden aan verschillende problemen die zich in de visserijsector voordoen. Deze problemen zijn aan de orde gesteld door de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaten (nationale en regionale autoriteiten) en zijn op passende wijze door de Commissie geanalyseerd. Er zij op gewezen dat alle toegepaste maatregelen op bevredigende wijze tegemoetkomen aan de wensen die door de regio's zijn geuit, en dat een actief partnerschapsbeleid is opgezet. Voorts is bij de uitvoering van de maatregelen een niveau bereikt dat tot algehele

tevredenheid stemt, aangezien de verwachte resultaten zijn bereikt. Deze resultaten kunnen als volgt worden samengevat:

- er is een betere integratie in de regelingen van de gemeenschappelijke marktordening voor visserijproducten tot stand gebracht;
- er zijn wetenschappelijke gegevens verkregen die van essentieel belang zijn voor de instandhouding en het beheer van de visbestanden in de aangrenzende exclusieve economische zones van deze regio's;
- er is informatie verkregen over structurele aspecten (verbetering van de omstandigheden voor de exploitatie en het vervoer) en over marktaspecten (positionering van de producten, promotie voor de plaatselijke soorten);
- er is verbetering gebracht in de situatie van de voorziening met producten voor intern verbruik (tijdelijke schorsing van de douanerechten), de afzet van de producten en de aanpassing van de prijzen;
- in het kader van het structuurbeleid voor de sector is in bepaalde gevallen bij de uitwerking van het meerjarige oriëntatieprogramma rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de regionale vloten;
- in de sector aquacultuur hebben technologieoverdrachten plaatsgevonden;
- in alle regio's heeft de in 1992 ingestelde communautaire regeling ter ondersteuning van de afzet van de meest representatieve soorten gezorgd voor een duurzame stabiliteit, die het de betrokken ondernemers mogelijk maakt zeer aanvaardbare winstmarges te behalen en te werken onder omstandigheden die vergelijkbaar zijn met die van hun partners in Europa. De regeling heeft aanzienlijk bijgedragen tot het behoud van werkgelegenheid in regio's waar maar heel weinig andere vormen van bedrijvigheid mogelijk zijn. Met de regeling is volledig aan de eisen van de betrokken ondernemers voldaan, zowel op het punt van de productie die voor steun in aanmerking komt als wat het functioneren van de regeling zelf betreft. Dankzij de voordelen die de toepassing van de regeling deze ondernemers biedt, hebben de verschillende betrokken sectoren een toereikend productie- en ontwikkelingsniveau kunnen handhaven. De omstandigheden die ten grondslag liggen aan de gebleken meerkosten bij de productie, zijn omdat zij het resultaat zijn van de ligging van de ultraperifere regio's niet aan verandering onderhevig. De meerkosten zullen dus blijven bestaan. Dit feit rechtvaardigt volkomen de handhaving van de regeling ter compensatie van die meerkosten. Uit de verordening tot verlenging van de regeling voor 1998 en de daaropvolgende jaren blijkt hoe omvangrijk de uitvoer van de betrokken soorten is. Het belang van die uitvoer valt ook duidelijk op te maken uit het voor de regeling uitgetrokken bedrag (17,3 miljoen €), dat momenteel meer dan de helft uitmaakt van de uitgaven voor de gemeenschappelijke marktordening voor visserijproducten in de Gemeenschap.

3. BELASTINGEN

In de POSEI-programma's is ook op belastinggebied rekening gehouden met de specifieke omstandigheden van de ultraperifere regio's. Het gaat om diverse, aan elke regio aangepaste maatregelen op het gebied van de indirecte belastingen. Het doel is het leveren van een bijdrage aan de economische en sociale ontwikkeling van de ultraperifere regio's door de aan hun ligging toe te schrijven handicaps te compenseren.

Doorgaans hebben deze regio's een eigen stelsel van indirecte belastingen dat een aanpassing is van een historisch gegroeide situatie. De indirecte belastingen van de Franse overzeese departementen waren gebaseerd op het voormalige artikel 227, lid 2, van het Verdrag, terwijl voor de Canarische Eilanden enerzijds, en voor Madeira en de Azoren anderzijds, de rechtsgrondslag de Akte betreffende de toetreding van respectievelijk Spanje en Portugal tot de Europese Gemeenschappen is.

Zo vallen de Canarische Eilanden en de Franse overzeese departementen buiten de werkingssfeer van de zesde BTW-richtlijn. De Franse overzeese departementen (met uitzondering van Guyana) passen echter een BTW-stelsel toe dat het communautaire stelsel niet veel ontloopt maar op enige punten is aangepast (verlaagde tarieven). Madeira en de Azoren passen daarentegen de communautaire BTW toe, zij het met enkele wijzigingen (met name verlaagde tarieven). Daarnaast passen sommige ultraperifere regio's specifieke indirecte belastingen toe: de "Impuesto General Indirecto Canario" (IGIC), de "Arbitrio insular especial" en de "Arbitrio a la producción e importación" (APIM) op de Canarische Eilanden en de "Octroi de mer" in de Franse overzeese departementen. De nieuwe "Octroi de mer" overeenkomstig Beschikking 89/688/EEG van de Raad is bekrachtigd door het Hof van Justitie, dat heeft bevestigd dat die beschikking verenigbaar is met het Verdrag.

Voorts heeft de Commissie Frankrijk tijdelijk gemachtigd om specifieke accijnstarieven voor traditionele rum en verlaagde tarieven voor op zijn Europees grondgebied afgezette jaarcontingenten toe te passen.

Deze afwijkende belastingregelingen voorzien in volledige of gedeeltelijke vrijstellingen van belastingen op de plaatselijke productie, dit onder toezicht van de Commissie. In dit verband heeft het Hof van Justitie in zijn uitspraken over de "Octroi de mer" bepaald dat dergelijke vrijstellingen alleen zijn toegestaan indien zij noodzakelijk, proportioneel en nauwkeurig omschreven zijn.

De betrokken afwijkingen van het Gemeenschapsrecht maken het mogelijk om bepaalde meerkosten die samenhangen met de grote afstand en het insulaire karakter van de regio's, te beperken. Dat de Canarische Eilanden en de Franse overzeese departementen niet binnen de werkingssfeer van de communautaire BTW vallen, heeft dan echter weer tot gevolg dat deze gebieden buiten het proces van communautaire belastingharmonisatie blijven en de kosten van handhaving van de fiscale grenzen moeten dragen.

Overigens werden Spanje en Frankrijk gemachtigd om op de Canarische Eilanden, respectievelijk in de Franse overzeese departementen de algemene regeling voor accijnsproducten, het voorhanden hebben en het verkeer daarvan en de controles daarop niet toe te passen. Deze lidstaten kunnen de voor deze regio's geldende regelgeving inzake de betrokken belastingen dus aan de plaatselijke behoeften aanpassen waar zij dat

nodig achten. Voor Maderia en de Azoren gelden de richtlijnen op het gebied van accijnzen wel, maar de algemene regeling kan er worden aangepast (verlaagde tarieven).

4. DOUANE

Alle ultraperifere regio's maken een integrerend deel uit van het douanegebied van de Gemeenschap sinds de datum waarop de landen waartoe zij behoren, tot de Gemeenschap zijn toegetreden. De enige uitzondering hierop vormen de Canarische Eilanden, die pas in 1991 in dit douanegebied zijn opgenomen en waar het GDT, dat er geleidelijk wordt ingevoerd, pas op 31 december 2000 volledig van toepassing zal zijn.

Wat de douane betreft, zijn er in het kader van de POSEI-programma's, naast de afwijkende regelingen in het kader van de specifieke voorzieningsregeling voor landbouw- en visserijproducten, voor deze regio's regelingen getroffen die afwijken van de algemene douaneregeling. Deze regelingen kunnen als volgt worden samengevat:

- voor actieve veredeling in de vrije zones van de betrokken regio's hoeft niet te worden voldaan aan de economische voorwaarden die daarvoor normaal gelden. Daarmee wordt beoogd de ontwikkeling van het MKB en de hele productiesector te stimuleren. Tot dusver is het effect van deze maatregel beperkt omdat momenteel slechts één ultraperifere regio, namelijk Madeira, beschikt over vrije zones die in bedrijf zijn. Op de Canarische Eilanden wordt nu een vrije zone gecreëerd;
- voor de invoer van bepaalde gevoelige industrieproducten op de Canarische Eilanden zijn specifieke tariefmaatregelen genomen in de vorm van een tijdelijke schorsing van de autonome rechten van het GDT. Hierdoor kon bij de geleidelijke invoering van het GDT tijdens een overgangsperiode die afloopt op 31 december 2000, een gedifferentieerde aanpak worden toegepast en konden de effecten van die invoering worden afgezwakt om rekening te houden met de specifieke moeilijkheden in bepaalde economische sectoren van deze regio;
- voor sommige uitrustingsgoederen die bestemd zijn voor de vrije zones van de Azoren en Madeira en voor sommige goederen die in die vrije zones worden be- of verwerkt, zijn de GDT-rechten tijdelijk geschorst. Deze gunstige tariefbehandeling, waarvoor aan bepaalde voorwaarden moet worden voldaan, moet het mogelijk maken in de enige vrije zone in deze regio's (het havengebied van Madeira) industriële activiteiten te starten. Tevens is zij bedoeld als stimulans voor de permanente vestiging van bedrijven die goederen uit derde landen (andere dan landbouwproducten of door verwerking van landbouwproducten verkregen goederen) die zonder douanerechten worden ingevoerd, verwerken tot producten die voor de communautaire markt zijn bestemd. Dit jaar zal een eerste balans van deze actie worden opgemaakt;
- ten slotte gelden op de Canarische Eilanden maatregelen die van het handelsbeleid afwijken in die zin dat de kwantitatieve beperkingen voor de invoer van bepaalde textiel- of kledingproducten niet worden toegepast op voorwaarde dat deze producten uitsluitend voor de markt van de Canarische Eilanden bestemd zijn.

5. STAATSSTEUN

STAATSSTEUN IN ANDERE DAN DE LANDBOUWSECTOR

Bij de communautaire controle op de steunmaatregelen van de staten heeft de Commissie steeds oog gehad voor de specifieke situatie van de ultraperifere regio's. Reeds in het eerste POSEIDOM-programma van 1989 werd bepaald dat de Commissie bij de controle op de steunmaatregelen voor de betrokken regio's rekening zou houden met de specifieke situatie van de ultraperifere regio's.

Steun voor ondernemingen

Zo hebben de criteria die door de Commissie zijn vastgesteld om na te gaan of de regionale steunmaatregelen van de staten verenigbaar zijn met het Verdrag, in het bijzonder artikel 87, lid 3, onder a)², de lidstaten en de regio's in staat gesteld systemen in het leven te roepen voor het geven van steun aan ondernemingen. Er bestaan veel verschillende systemen en de steunbedragen zijn aanzienlijk. De recentste cijfers waarover de Commissie beschikt, geven aan dat het gaat om begrotingsuitgaven ten belope van meer dan 1.600 miljoen € per jaar.

Voor de Canarische Eilanden geldt een specifiek "economisch en fiscaal stelsel". In het kader van dit stelsel wordt fiscale investeringssteun en in de tijd beperkte en degressieve exploitatiesteun gegeven, zoals bijvoorbeeld een verlaging van de grondslag van de belasting op de winsten voor de bedragen die in de archipel worden geherinvesteerd.

De speciale zone van de Canarische Eilanden (ZEC) voorziet in een in de tijd beperkte en degressieve fiscale steun in de vorm van een verlaagd tarief, met een begintarief van 1% dat oploopt tot het eindtarief van 5% over de winsten van op de Canarische Eilanden gevestigde ondernemingen.

De belangrijkste maatregel op Madeira is de "vrije zone". De Commissie heeft haar goedkeuring gehecht aan een volledige vrijstelling van directe belastingen tot 2011, wanneer deze volledige vrijstelling overgaat in een gedeeltelijke vrijstelling. Deze vrijstelling wordt toegekend aan ondernemingen die zich in de vrije zone vestigen.

Wat de Franse overzeese departementen betreft, zij gewezen op verschillende fiscale vrijstellingsmaatregelen, met name de "wet Pons" betreffende belastingvermindering. Deze wet maakt het mogelijk de werkelijk gedane investeringen in de overzeese gebieden van het belastbaar inkomen af te trekken.

² Zo kunnen op grond van lid 3, onder a), van dat artikel steunmaatregelen worden toegestaan ter bevordering van de economische ontwikkeling van streken waarin de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst. Overeenkomstig punt c) van datzelfde lid kunnen steunmaatregelen worden aanvaard die de ontwikkeling van bepaalde regionale economieën vergemakkelijken, mits de voorwaarden waaronder het handelsverkeer plaatsvindt daardoor niet zodanig worden veranderd dat het gemeenschappelijk belang wordt geschaad.

Overige maatregelen

Op basis van de door de Commissie ingevoerde regels hebben de lidstaten en de regio's gedifferentieerde maatregelen kunnen invoeren.

Zo bestaat er op de Azoren een stelsel voor het toekennen van steun ter bevordering van regionale producten (in het bijzonder gaat het hierbij om de meerkosten voor het vervoer bij uitvoer van de producten).

In de Franse overzeese departementen functioneert het onlangs door de Commissie goedgekeurde garantiefonds. Dit fonds is bedoeld ter compensatie van de hogere kosten voor het aangaan van een lening in deze regio's. Maar er bestaat nog een groot aantal andere maatregelen, zoals participatiefondsen, rentesubsidies, enz.

Recentelijk heeft de Commissie een besluit genomen betreffende de wijziging van de criteria die moeten worden gehanteerd om na te gaan of de regionale steunmaatregelen van de staten met de gemeenschappelijke markt verenigbaar zijn, in de zin van artikel 87. Bepaalde stelsels moeten in dit verband vóór 1 januari 2000 opnieuw bestudeerd worden. In de nieuwe richtsnoeren voor regionale steunmaatregelen (1998) staat echter dat de ultraperifere regio's in aanmerking blijven komen voor de meest gunstige behandeling in de Unie.

De zeven ultraperifere regio's voldoen momenteel allemaal aan de voorwaarden voor de in artikel 87 EG, lid 3, onder a), vastgestelde afwijking en zij zullen hieraan ook in de periode 2000-2006 blijven voldoen aangezien het bbp per inwoner in elke regio lager ligt dan 75 % van het communautaire gemiddelde.

Krachtens de afwijking van artikel 87, lid 3, onder a):

- hebben zij recht op de hoogste steunintensiteitsplafonds van de Unie;
- kan hun, bij wijze van uitzondering, exploitatiesteun worden toegekend; deze steun moet in de tijd beperkt en degressief zijn.

Voorts kunnen de ultraperifere regio's rekenen op een specifieke aanpak in het kader van de nieuwe richtsnoeren voor de regionale steunmaatregelen van de staten:

- voor deze regio's worden, juist omdat zij ultraperifere regio's zijn, afwijkende steunintensiteitsplafonds toegestaan: voor de ultraperifere regio's die onder artikel 87, lid 3, onder a), vallen, wordt een netto subsidie-equivalent van 65 % als plafond gehanteerd in plaats van 50 % (het normale intensiteitsplafond voor de regio's die onder artikel 87, lid 3, onder a), vallen);
- er kan exploitatiesteun worden verleend om gedeeltelijk de meerkosten voor het vervoer te compenseren. Voor deze steun geldt geen beperking in de tijd en geen degressiviteit en het speelt geen rol of de regio in aanmerking komt voor de afwijking van artikel 87, lid 3, onder a), dan wel voor die van artikel 87, lid 3, onder c) van het EG-Verdrag.

STAATSTEUN IN DE LANDBOUWSECTOR

Overeenkomstig artikel 36 van het Verdrag zijn de artikelen 87 tot en met 89 slechts in zoverre op de landbouw van toepassing als bij de verordeningen van de Raad is bepaald. Bijna alle regelingen van de Raad voor de landbouwsector bevatten bepalingen die deze Verdragsbepalingen van toepassing verklaren.

De afgelopen tien jaar zijn bij de controle op de steunmaatregelen van de staten voor de landbouwsector van de ultraperifere regio's geen bijzondere problemen aan het licht gekomen. Enerzijds zijn alle betrokken regio's volledig gelijkgesteld met agrarische probleemgebieden, waardoor voor de meeste landbouwinvesteringen hogere steunpercentages kunnen worden toegekend. Dit geldt zowel voor investeringen in landbouwbedrijven zelf (met maximumpercentages van 35 tot 75 %) als voor investeringen op het gebied van de verwerking en de afzet van landbouwproducten (met maximumpercentages van 55 tot 75 %). Anderzijds is het beleid van de Commissie voor steunmaatregelen van de staten betreffende andere maatregelen dan investeringen (onderzoek en ontwikkeling, promotie en publiciteit, technische bijstand, natuurrampen, enz.) voldoende soepel om hoge steunpercentages te kunnen toestaan (in sommige gevallen tot 100 %).

Hoewel de Commissie zich in het algemeen blijft verzetten tegen exploitatiesteun in de landbouw, heeft zij besloten geen bezwaar te maken tegen drie steunmaatregelen voor ultraperifere regio's. Voor de Franse overzees departementen en de Azoren betreft het de financiering van een gedeelte van de meerkosten voor het vervoer over zee van de lokale producten. Voor de Canarische Eilanden betreft de gemelde maatregel een bijzondere economische en fiscale regeling die ook voor de landbouw van toepassing is en verschillende vormen van exploitatiesteun omvat. De Commissie heeft geoordeeld dat deze steunmaatregelen gerechtvaardigd zijn omdat zij de onmiskenbare negatieve invloed van het insulaire en ultraperifere karakter van de betrokken regio's op hun economie compenseren zonder de interne markt te verstoren.

6. STEUN VOOR HET MKB, DE AMBACHTELIJKE SECTOR EN HET TOERISME

De maatregelen op dit gebied, van cruciaal belang voor de werkgelegenheid en dus de sociale ontwikkeling, zijn grotendeels uitgevoerd in het kader van de Structuurfondsen (zie boven, met name de maatregelen voor de productiesectoren en de menselijke hulpbronnen). Wat betreft de drie meerjarenprogramma's voor het MKB (1990-1993, 1993-1996, 1997-2000), die ook voor de ultraperifere regio's gelden, is het zo dat deze regio's over het algemeen vrij weinig gebruik hebben gemaakt van de instrumenten die in het kader van deze programma's ter beschikking zijn gesteld van het MKB en de ambachtelijke bedrijven.

Tot de instrumenten waarvan gebruik is gemaakt, behoren de Euro-Info-Centra, die in deze regio's bijzondere inspanningen hebben geleverd om de ondernemingen voor te lichten en hun opleiding te verschaffen op het gebied van de nieuwe technologieën, de invoering van de euro en de door de Structuurfondsen geboden

financieringsmogelijkheden. Voorts moet het programma INTERPRISE worden vermeld, in het kader waarvan in de ultraperifere regio's MKB-bedrijven uit verschillende landen die wensen samen te werken, met elkaar in contact zijn gebracht. Daarnaast hebben modelacties met betrekking tot het toerisme en de ambachtelijke sector plaatsgevonden en zijn studiebijeenkomsten en conferenties georganiseerd. Het toerisme vervult in bijna alle ultraperifere regio's een essentiële en in belang toenemende rol. De sector profiteert met name van de betere transportmogelijkheden, maar zorgt ook voor een aantal problemen, met name op milieugebied.

Bovendien varieert dit gebruik sterk naar gelang van het programma. Voorts blijft het voor kleine en middelgrote bedrijven moeilijk om leningen bij de banken te krijgen.

Wat de leningen van de EIB aan ondernemingen (in deze regio's meestal kleine en middelgrote ondernemingen) betreft, is het zo dat de toekenning via globale leningen met in de regio's gevestigde financiële bemiddelende instellingen verloopt. Ook van deze mogelijkheid is slechts in beperkte mate gebruik gemaakt: 105,4 miljoen € in de periode 1994-1998, waarvan 57,8 miljoen € in 1998. Er zij op gewezen dat voor deze leningen de medewerking van plaatselijke banken nodig is die bereid zijn het risico van de transactie op zich te nemen.

TABEL 5
GLOBALE LENINGEN PER REGIO
(in miljoen euro)

	1994 – 1998	1998
Canarische Eilanden	93	57,1
Azoren	0,2	0,2
Madeira	0,9	0,1
Guadeloupe	-	-
Guyana	-	-
Martinique	11,3	0,4
Réunion:	-	-
TOTAAL	105,4	57,8

7. ENERGIE

Wat betreft energie zijn de ultraperifere regio's in hoge mate afhankelijk van aardolieleveringen, zijn zij excentrisch gelegen ten opzichte van de grote energienetten en kost de opwekking van elektriciteit hun meer omdat de te voeden elektriciteitsnetten slechts middelgroot en vaak zelfs zeer klein zijn.

Voor de Azoren en Madeira komt daar nog bij dat de voorziening met aardolie duurder is omdat deze eilanden ver verwijderd zijn van de raffinagecentra.

Afgezien van deze moeilijkheden beschikken de ultraperifere regio's overigens over een groot aantal nog onontgonnen bronnen van hernieuwbare energie, zoals biomassa, wind-, water- en zonne-energie en geothermische energie. In deze regio's zijn er ook nog tal van mogelijkheden om op energie te besparen. Benutting van hernieuwbare energie en energiebesparing vormen reële mogelijkheden voor de ultraperifere regio's, waar de productiekosten voor conventionele energie tot de hoogste ter wereld behoren.

Algemene steunverlening

In het kader van het energiebeleid heeft de Europese Gemeenschap in deze regio's vooral steun verleend voor de opstelling van een regionale energieprogrammering en/of de oprichting van regionale energie-agentschappen (op de Azoren en Madeira, de Canarische Eilanden en Guadeloupe en in Guyana); deze steun is verleend in het kader van het programma SAVE.

In het kader van het beleid inzake onderzoek en technologische ontwikkeling (OTO) is, via het programma THERMIE, steun verleend voor concrete technische en economische demonstratieprojecten betreffende innoverende energietechnologieën.

In het kader van het regionaal beleid heeft het EFRO al meer dan een decennium lang via zijn opeenvolgende programma's zonder onderbreking steun verleend voor onderzoek en specifieke projecten die bedoeld zijn om de energievoorziening en de elektriciteitsproductie te verbeteren en meer gebruik te maken van de plaatselijke mogelijkheden wat betreft energie-efficiency en hernieuwbare energieën.

Specifieke steunverlening

Toen ten behoeve van de Azoren en Madeira het programma POSEIMA werd vastgesteld, is besloten daarin een communautaire energiemaatregel op te nemen die specifiek met het ultraperifere karakter van deze regio's rekening hield: het ging om de maatregel "energie". Deze maatregel had tot doel de meerkosten te vergoeden die de voorziening met aardolieproducten voor deze twee regio's met zich brengt.

De specifieke bijstand waarin deze maatregel voorzag, was berekend op basis van de kosten van het vervoer van aardolieproducten tussen het Portugese vasteland en de belangrijkste opslagplaatsen op de Azoren en Madeira in de jaren 1991, 1992 en 1993. Deze bijstand werd toegekend op voorwaarde dat minstens 50 % van het steunbedrag werd gebruikt voor promotieacties en projecten inzake energiebesparing en hernieuwbare energie in de betrokken regio's.

Voor de hele periode is specifieke bijstand verleend ten bedrage van 25 miljoen ecu, verdeeld over de Azoren (15 miljoen ecu) en Madeira (10 miljoen ecu). Deze bijstand is

betaald in jaarlijkse tranches die zijn gefinancierd via de begrotingslijnen THERMIE (1992), POSEIMA-Energie (1993) en het EFRO (1994 - in het kader van overgangsbepalingen).

Uit de evaluatie van de maatregel "energie" in het kader van het programma POSEIMA blijkt dat deze financiële middelen zijn aangewend overeenkomstig de doelstellingen; dankzij deze maatregel kon namelijk de toename van het energieverbruik worden afgeremd en konden tal van acties en projecten op het gebied van hernieuwbare energie worden gefinancierd. Na 1994 kon evenwel niet met deze maatregel worden doorgegaan - en ook nu kan dit nog niet - omdat niet in afzonderlijke financiering is voorzien (de begrotingslijnen voor POSEIMA zijn immers geschrapt) en niet wordt voldaan aan de voorschriften van de Structuurfondsen inzake subsidiabiliteit van de kosten (deze steun wordt geacht exploitatiesteun te zijn en komt dus niet voor bijstand in aanmerking).

Van 1994 tot en met 1999 is de Gemeenschap in het kader van de programma's van de Structuurfondsen (CCA II en het communautaire initiatief REGIS II) doorgegaan met het verlenen van bijstand in de vorm van medefinanciering voor investeringsprojecten op het gebied van energiebesparing en hernieuwbare energie op de Azoren en Madeira.

8. VERVOER

Gezien de geografische ligging van de ultraperifere regio's is vervoer voor hen van strategisch belang. Voor het behoud van de politieke, economische en sociale banden met Europa is lucht- en zeevervoer zeer belangrijk. Dat sommige van deze regio's eilandengroepen vormen, verhoogt nog hun afhankelijkheid van deze vervoersfaciliteiten. De meerkosten van het vervoer, die voortvloeien uit de afgelegen ligging van deze regio's en uit de noodzaak om regelmatige verbindingen in stand te houden, vormen ook een grote belemmering voor de ontwikkeling van hun economie. Ten slotte is het luchtvervoer een sleutelfactor voor de ontwikkeling van het toerisme.

Luchtvervoer

De ultraperifere regio's hebben veel baat gehad bij de maatregelen tot vrijmaking van het luchtvervoer in de Gemeenschap. De bij Verordening (EEG) nr. 2409/92 van de Raad vastgestelde vrijheid van tarieven voor de communautaire luchtvaartmaatschappijen die op intracommunautaire luchtroutes vliegen, heeft namelijk geleid tot een aanzienlijke verlaging van de tarieven voor de verbindingen tussen deze regio's en Europa. Zo behoren de verbindingen tussen Frankrijk en de Antillen momenteel tot de goedkoopste intercontinentale verbindingen ter wereld. Voorts heeft de vrije verrichting van diensten op de intracommunautaire luchtroutes, ingesteld bij Verordening (EEG) nr. 2408/92 van de Raad, de concurrentie tussen de luchtvaartmaatschappijen verscherpt en ervoor gezorgd dat nieuwe vervoerdiensten ontstonden, met name tussen de Canarische Eilanden en Spanje. Voor de luchthavens op de eilandengroep van de Azoren gold tijdelijk een vrijstelling waardoor de vrije verrichting van vervoerdiensten daar niet hoefde te worden toegepast. Aan deze vrijstelling, waarin was voorzien bij artikel 1, lid 4, van Verordening (EEG) nr. 2408/92, is een einde gekomen op 30 juni 1998.

Voorts kunnen de lidstaten op grond van de regelgeving inzake de vervoertarieven en inzake de toegang tot de markt verplichtingen tot openbare dienstverlening opleggen

"met betrekking tot geregelde luchtdiensten naar een luchthaven die de luchtverbindingen voor een perifeer gebied verzorgt". Dergelijke verplichtingen zijn opgelegd voor de verbindingen tussen Frankrijk en de Franse overzeese departementen, de verbindingen tussen Portugal en Madeira en de Azoren, en de interne verbindingen in Guyana, op de Azoren en op Madeira.

Vervoer over zee

Ook in de regelgeving betreffende de diensten op het gebied van het zeevervoer wordt rekening gehouden met de specificiteit van de ultraperifere regio's. Zo is in artikel 4 van Verordening (EEG) nr. 3577/92 bepaald dat de lidstaten, als voorwaarde voor het verrichten van cabotagediensten, met scheepvaartmaatschappijen die aan geregelde diensten vanuit, tussen en naar de betrokken gebieden deelnemen, openbare-dienstcontracten kunnen sluiten of hun openbare-dienstverplichtingen kunnen opleggen. Bestaande openbare-dienstcontracten mogen van kracht blijven tot hun looptijd verstreken is. Overeenkomstig de communautaire richtsnoeren betreffende de steunmaatregelen van de staten op het gebied van het zeevervoer, vormen de financiële vergoedingen die worden betaald aan zeevaartmaatschappijen waaraan openbare-dienstverplichtingen zijn opgelegd, in principe geen steunmaatregelen in de zin van artikel 87 EG, lid 1, en hoeven zij niet vooraf te worden gemeld.

Voorts was, om verstoringen te voorkomen die zich hadden kunnen voordoen als de regeling inzake de vrije verrichting van zeevervoerdiensten binnen de lidstaten reeds vanaf 1 januari 1993 op de betrokken diensten was toegepast, in artikel 6 van Verordening (EEG) nr. 3577/92 bij wijze van uitzondering bepaald dat cabotage ten aanzien van de Canarische Eilanden, de Azoren en Madeira en de Franse overzeese departementen van de toepassing van deze verordening vrijgesteld was tot 1 januari 1999.

9. ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

In het **kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling (KPOTO)** zijn geen specifieke maatregelen opgenomen voor de ultraperifere regio's. Deze regio's worden op dezelfde wijze behandeld als de overige regio's die onder doelstelling 1 van de Structuurfondsen vallen, d.w.z. dat tot dusver voor de ultraperifere regio's wordt uitgegaan van het algemene streven naar coördinatie tussen het OTO- en innovatiebeleid en het beleid voor economische en sociale samenhang.

Tussen 1988 en 1999 hebben de ultraperifere regio's in totaal 204 maal deelgenomen aan de verschillende specifieke programma's die deel uitmaken van het kaderprogramma voor OTO. De Canarische Eilanden hebben het vaakst deelgenomen, gevolgd door de Azoren en Madeira. Dat de Franse overzeese departementen de laagste scores halen, houdt verband met de vrij geringe OTO-investeringen in deze regio's.

Sinds 1989 hebben de **Structuurfondsen** talrijke wetenschappelijke en technische infrastructuurvoorzieningen en een groot aantal maatregelen op het gebied van OTO en innovatie gefinancierd. Wat de ultraperifere regio's betreft, hebben de Canarische Eilanden in de periode 1994-1999 15,6 miljoen ecu ontvangen voor de financiering van twee centra voor technologieoverdracht en van het technologisch instituut van de

Canarische Eilanden, alsook 33,12 miljoen ecu voor het astrofysisch centrum. Aan de Franse overzeese departementen is bijstand verleend voor met name toegepast onderzoek, de bouw van infrastructuurvoorzieningen voor genetisch onderzoek, en rechtstreekse ondersteuning van ondernemingen (voor een bedrag van 9,5 miljoen ecu). Guyana kon rekenen op financiële bijstand voor de oprichting van een centrum voor onderzoek inzake het tropisch regenwoud (5,4 miljoen ecu), en aan Martinique is bijstand verleend voor toegepast onderzoek inzake de bananenteelt (5,4 miljoen ecu). Madeira van zijn kant kreeg steun voor technologische infrastructuur en innovatieprojecten.

In het Besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende het **vijfde kaderprogramma** (Besluit nr. 182/1999/EG van 22 december 1998) is een specifieke overweging opgenomen: *"Overwegende dat het nodig is de deelneming van de ultraperifere regio's aan communautaire OTO-activiteiten te bevorderen door middel van passende mechanismen die zijn afgestemd op de bijzondere situatie van die regio's".*

10. INFORMATIEMAATSCHAPPIJ

De Europese Unie heeft de inspanningen ondersteund van de regio's en de actoren - zowel overheidsdiensten als particuliere actoren - om de telecommunicatie-infrastructuur te moderniseren, de diensten te ontwikkelen die voor de verwezenlijking van de informatiemaatschappij nodig zijn en die diensten zo goed mogelijk te integreren in de regionale context. Deze integratie levert soms grote moeilijkheden op, maar is voor de ontwikkeling van de plaatselijke economie nog steeds onontbeerlijk.

Hoewel er nog grote verschillen blijven met de regio's in Europa, is de telecommunicatie-infrastructuur in de ultraperifere regio's aanzienlijk verbeterd wat betreft de kwaliteit van de aangesloten lijnen en het aantal ervan. Dit geldt zowel voor de regionale en nationale als voor de internationale verbindingen. Voorts zijn telematicadiensten ontwikkeld om de gebruikers van overheidsdiensten en particuliere diensten beter te kunnen informeren. Ten slotte is de manier waarop van de infrastructuur en de diensten gebruik wordt gemaakt, sterk aan het veranderen doordat de tarieven, dankzij de opening van de markten, aanzienlijk zijn gedaald en het internet zich steeds meer uitbreidt.

De Structuurfondsen hebben in belangrijke mate aan deze verbetering bijgedragen en hoewel de resultaten soms slechts specifieke punten betreffen en zeker alle problemen nog niet zijn opgelost, mag, gezien de technologische vooruitgang, worden gehoopt op positieve wijzigingen in de toekomst, als tenminste de nog ontbrekende investeringen worden uitgevoerd.

Overigens hebben de ultraperifere regio's die deel uitmaken van een samenwerkingsnetwerk reeds van de uitwisselingen van ervaringen en kennis kunnen profiteren. Dit geldt voor Guadeloupe, dat deelneemt aan het regionaal net van het MARIS-project voor het demonstreren en het bevorderen van het gebruik van nieuwe informatietechnologieën en telematicatoepassingen in de maritieme sector (visserij, havenlogistiek, scheepsbouw en -onderhoud, navigatie en waterverkeersleiding).

Sommige ultraperifere regio's hebben eveneens deelgenomen aan Europese programma's betreffende de informatiemaatschappij van het kaderprogramma voor OTO. Het betreft vier programma's voor telematicatoepassingen in bestuur, onderzoek en geneeskunde,

alsook ESPRIT-programma's (European Strategic Programme for Research and Development in Information Technologies; Europees strategisch programma voor onderzoek en ontwikkeling op het gebied van informatietechnologie). De maatregelen van deze laatste programma's golden met name voor de volgende sectoren: onderwijs en beroepsopleiding, onderzoek, innovatie, modernisering van productietechnieken en milieu.

Ondanks de verbeterde infrastructuur en de initiatieven wordt niet altijd op systematische en optimale wijze gebruik gemaakt van de mogelijkheden van de informatie- en telecommunicatietechnologieën. Verklaringen hiervoor zijn een gebrekkige kennis van of onvoldoende doorzicht in de economische mogelijkheden, onvoldoende aanpassing van de aangeboden diensten, een ontoereikende opleiding van de mogelijke gebruikers en het feit dat de vakkennis van de gebruikers niet altijd op de behoeften van deze regio's is afgestemd.

11. MILIEU

In de programma's met speciaal op het afgelegen en insulaire karakter van de ultraperifere regio's afgestemde maatregelen - POSEI - wordt geen specifieke melding gemaakt van milieuvraagstukken. Concrete acties op dit gebied zijn gefinancierd uit de Structuurfondsen of via andere financiële instrumenten.

Drie factoren hebben er evenwel toe geleid het financiële instrumentarium ten behoeve van het milieu uit te breiden:

- de specifieke problemen in verband met de kwetsbaarheid van de ecosystemen in de ultraperifere regio's en de geologische en klimatologische omstandigheden die het risico op natuurrampen vergroten;
- de inspanningen die nodig zijn voor de aanpassing aan de milieunormen van de Gemeenschap en de meerkosten die hieruit voortvloeien;
- de positieve interactie tussen het milieu en de verschillende aspecten van de sociaal-economische ontwikkeling.

Daarom is, op initiatief van het Europees Parlement, begrotingslijn B2-245 ("Milieu") gecreëerd om maatregelen inzake milieubescherming en natuurbehoud te financieren in het kader van de programma's POSEIDOM, POSEICAN en POSEIMA. Uit deze begrotingslijn zijn vier programma's gefinancierd voor een totaalbedrag van 10.000 euro.

12. REGIONALE SAMENWERKING

In titel IV van het besluit inzake het POSEIDOM-programma is benadrukt dat het noodzakelijk is tot een betere regionale samenwerking te komen tussen de Franse overzeese departementen en de aangrenzende staten en landen en gebieden overzee. Deze regionale samenwerking moet het mogelijk maken de overzeese departementen beter te integreren in hun geografische omgeving en de traditionele tegenstellingen (elkaar beconcurrerende economieën, afwezigheid van handelsverkeer, enz.) te overbruggen zodat een dialoog kan worden aangegaan en gezamenlijke projecten kunnen worden uitgevoerd die rekening houden met de complementariteit en de ontwikkelingsbehoeften van de verschillende partners, ongeacht hun status.

Sinds 1989 is deze samenwerking vooral gericht op de betrekkingen tussen de Franse overzeese departementen, de landen en gebieden overzee en de ACS-staten. In dit verband vormen de bepalingen van titel IV van het besluit inzake POSEIDOM een aanvulling op en een bevestiging van het bepaalde in titel XII van de vierde overeenkomst van Lomé, vóór 29 februari 2000, en de partnerschapsovereenkomst ACS-EG, na deze datum, en van titel XII van het besluit betreffende de associatie van de LGO.

Net als in "Lomé IV" is in de partnerschapsovereenkomst ACS-EG bepaald dat de betrokken kredieten een aanvulling vormen op de kredieten die in het kader van die Overeenkomst aan de ACS-staten worden toegekend, en dat bijzondere aandacht zal worden besteed aan versnelling van de economische diversifiëring, met als doel de complementariteit van de producties te vergroten, en aan intensivering van de samenwerking en ontwikkeling binnen en tussen de ACS-staten, alsmede tussen de ACS-staten en de LGO en de overzeese departementen.

Wegens de geografische ligging van de Canarische Eilanden, Madeira en de Azoren zijn in de programma's POSEICAN en POSEIMA geen maatregelen inzake regionale samenwerking opgenomen.

Bij de drie onderdelen in de titel "regionale samenwerking" van het POSEIDOM-programma is vooral uitvoering gegeven aan het deel betreffende het overleg tussen enerzijds de Franse overzeese departementen en anderzijds de ACS-staten, de LGO en vooral de Commissie. Van het tweede deel, betreffende de regionale handelsovereenkomsten, is tot dusver nog zo goed als niets gerealiseerd. Inzake het derde deel zijn gezamenlijke regionale projecten en programma's opgezet voor Réunion (Commissie voor de Indische Oceaan - Indian Ocean Commission, IOC), maar is ondanks diverse pogingen nog niets tot stand gekomen voor de Franse departementen in Amerika.

Dit overzicht van de maatregelen ten behoeve van de Franse overzeese departementen en de uiteenlopende resultaten die in de Caraïben en in de Indische Oceaan zijn behaald, leiden tot de conclusie dat het matige succes van de regionale samenwerking gedeeltelijk toe te schrijven is aan het ontbreken van de vereiste politieke wil. De respectieve bevoegde autoriteiten bevestigen weliswaar regelmatig hun vertrouwen in de regionale samenwerking, maar intussen blijven zij kritisch staan tegenover elkaar of stellen zij beschermende maatregelen vast. Vanzelfsprekend heeft deze terughoudendheid

structurele oorzaken in de economieën van de betrokken gebieden, aangezien die elkaar veeleer beconcurreren dan elkaar aanvullen. Deze concurrentie betreft zowel de handelsstromen als de beschikbare communautaire middelen.

C. TOTAALOVERZICHT

Er moet antwoord worden gegeven op twee, onderling verbonden vragen:

- **hebben de communautaire instrumenten, dat wil zeggen de toepassing van de Structuurfondsen en de modulatie van de beleidsmaatregelen, bevredigend gefunctioneerd?**
- **en welke economische en sociale ontwikkeling hebben de ultraperifere regio's sinds de tenuitvoerlegging van de, speciaal voor deze regio's bedoelde POSEI-programma's doorgemaakt?**

In de analyse die aan dit gedeelte voorafgaat, komt de **eerste vraag** uitvoerig aan bod. De door de Europese Unie genomen maatregelen zijn over het geheel en ondanks het grote aantal problemen in de praktijk efficiënt geweest. Het partnerschap heeft over het algemeen goed gefunctioneerd.

In de loop van de twee programmeringsperioden, 1989-1993 en 1994-1999, hebben de zeven ultraperifere regio's voor hun regionale economische ontwikkeling uit de Structuurfondsen in totaal 7,2 miljard euro (dat wil zeggen 2,5% van het bedrag dat aan alle regio's werd toegekend) gekregen, op een bevolking van 3,5 miljoen mensen. Omdat rekening is gehouden met hun specifieke handicaps hebben deze regio's ongeveer eenderde méér aan communautaire steun per hoofd van de bevolking uit de Structuurfondsen ontvangen dan het gemiddelde steunbedrag voor regio's van doelstelling 1 (zie **tabel 2**: Intensiteit van de Europese steun, 1994-1999).

De modulatie van de communautaire beleidsmaatregelen heeft ook tot tastbare resultaten geleid, zonder dat daarbij de samenhang en de eenheid van het communautair recht en de interne markt in gevaar werden gebracht. Het is waar dat sommige van de in de POSEI-programma's aangegeven doelstellingen niet helemaal zijn gehaald (bijvoorbeeld de regionale samenwerking, maar de hoofdverantwoordelijkheid hiervoor ligt niet bij de Commissie) of zijn verwezenlijkt (bijvoorbeeld de compensatie van de meerkosten voor energie voor de Azoren en Madeira). Het totaalbeeld is echter zeer positief.

In dit totaaloverzicht moet rekening worden gehouden met het feit dat de Europese en internationale context in de loop van de jaren 90 belangrijke wijzigingen hebben ondergaan. Enerzijds was er de voltooiing van de interne markt met bijvoorbeeld striktere belastingregels, de hervorming van het GLB en de Structuurfondsen, alsook de nieuwe regels in Agenda 2000, met name ten aanzien van de financiële perspectieven. Anderzijds is de rol van de GATT en de Wereldhandelsorganisatie toegenomen en is er een aantal internationale overeenkomsten ondertekend (Lomé, Mexico, associatie-akkoorden met de LGO, Zuid-Afrika). Dit alles heeft uiteraard gevolgen gehad voor de ultraperifere regio's.

Wat de **tweede vraag** betreft, wordt een aantal antwoorden gegeven in het in maart 1999 door de Commissie gepubliceerde zesde verslag over de economische en sociale ontwikkeling van de regio's, waarin aan de hand van bbp-gegevens een algehele evaluatie van de situatie van de regio's wordt gemaakt.

Uit een vergelijking tussen de gegevens betreffende de periode 1986-1988 en het jaar 1996 blijkt bijvoorbeeld dat het bbp in elk van de zeven regio's sterk en meer dan het Europese gemiddelde is gestegen (meer dan 2,7%, vergeleken met het gemiddelde van 2,1%). Om rekening te houden met de in sommige regio's hoge bevolkingsdruk is het dienstig een vergelijking te maken op basis van het bbp per hoofd van de bevolking. In zijn totaliteit hebben deze regio's het afgelopen decennium een grote stijging van het bbp per hoofd van de bevolking gekend, vergeleken met het gemiddelde in de andere regio's van de Europese Unie. Dit blijkt uit **tabel 6** hieronder: de grootste stijging deed zich voor op Madeira, de Azoren en in Guyana, de laagste stijging op de Canarische Eilanden. Voor deze laatste regio echter geldt dat het bbp reeds het hoogste van de zeven regio's was.

TABEL 6
BBP PER HOOFD VAN DE BEVOLKING – VERGELIJKING 1986 - 1996

Europees gemiddelde = 100
Bron: Eurostat.

	1986	1996	Vershil
Madeira	40%	54%	+14%
Guyana	37%	48%	+11%
Azoren	40%	50%	+10%
Réunion:	40%	46%	+6%
Martinique	49%	54%	+5%
Guadeloupe	37%	40%	+3%
Canarische Eilanden	72%	74%	+2%

De stijging van het bbp per hoofd van de bevolking in elk van de ultraperifere regio's weerspiegelt de convergentie van de plaatselijke economieën met het gemiddelde van de regio's van de Europese Unie. De relatieve toename, vergeleken met de andere Europese regio's, is tevens een vertaling van de invloed van het ontwikkelingsbeleid dat de overheden in deze regio's hebben gevoerd. De hoge steunintensiteit per inwoner wordt met name door de medefinanciering uit de Structuurfondsen bereikt.

Deze progressie is op zich weliswaar bemoedigend, maar kan toch niet verhullen dat deze regio's nog altijd specifieke handicaps hebben zoals onder meer de afhankelijkheid van de productiesector van onzekere afzetmarkten en de zwakke sociale context. Het loonniveau in deze regio's bedraagt minder dan de helft van het gemiddelde loonniveau in de Europese Unie en ze behoren (met uitzondering van de Canarische Eilanden) tot de tien armste regio's in de Unie. Op basis hiervan moet worden gesteld dat het gerechtvaardigd is de nationale en Europese financiële inspanningen voor deze regio's voort te zetten.

Wat de werkgelegenheid betreft, valt de evaluatie van de invloed van de Europese programma's minder positief uit. De arbeidsmarkt in alle regio's ondervindt de gevolgen van de migratiestromen en in de vier Franse regio's verklaart het hoge geboortecijfer de hoge werkloosheidsniveau's. Er zij overigens op gewezen dat tussen 1987 en 1997 de werkloosheid in de vijf regio's waar deze het hoogst was, is gedaald, terwijl het aantal mensen zonder werk juist is toegenomen in de twee andere regio's, waar het werkloosheidscijfer vergeleken met de andere Europese regio's laag was en is.

TABEL 7
WERKLOOSHEID ALS % VAN DE BEROEPSBEVOLKING
 Bron: Eurostat.

	1987	1997	Vershil
Martinique	32,1%	27,2%	- 4,9%
Canarische Eilanden	25,5%	20,9%	- 4,6%
Guadeloupe	31,1%	29,3%	- 1,8%
Guyana	24%	22,4%	- 1,6%
Réunion:	36,9%	36,8%	- 0,1%
Madeira	4,8%	5,4%	+ 0,6%
Azoren	2,2%	5,4%	+ 3,2%

Al deze gegevens leiden tot de conclusie dat de economie in de meeste van deze ultraperifere regio's een aanzienlijke groei heeft doorgemaakt, maar dat deze groei in een aantal regio's door de bevolkingstoename is tenietgedaan: zo nam tussen 1990 en 1999 de bevolking in Guyana met 37% toe, op Réunion met 18%, op Guadeloupe met 9% en op Martinique met 6%, terwijl ze in continentaal Frankrijk met slechts 3,18% steeg.

Welke rol hebben de Structuurfondsen en de communautaire beleidsmaatregelen in de totale prestatie van deze regio's gespeeld? Er is heel duidelijk gebleken dat hun invloed zeer belangrijk en zelfs doorslaggevend is geweest op een aantal terreinen zoals vervoersinfrastructuur, één van de grootste problemen van de ultraperifere regio's, en visserij en landbouw, twee van hun essentiële productiesectoren. Deze invloed heeft geleid tot een grotere convergentie met de rest van de Europese Unie.

Omdat de communautaire maatregelen een aanvulling vormen op de nationale en regionale inspanningen is het overigens niet gemakkelijk een precies antwoord op de hierboven gestelde vraag te geven. Over het geheel zijn met de maatregelen weliswaar zeer goede resultaten bereikt, maar toch zal er nagedacht moeten worden over aanpassingen en andere toepassingsmodaliteiten. Alle maatregelen moeten nog doeltreffender en meer op de doelstelling toegesneden worden zodat ze beter aansluiten bij de nieuwe, Europese en mondiale context. Het huidige beleid moet in al haar onderdelen worden voortgezet en verbeterd.

De massale werkloosheid is één van de essentiële aspecten die bijzondere aandacht moeten blijven krijgen. Het probleem houdt weliswaar verband met meer algemene factoren – technologische revolutie, mondialisering, bevolkingstoename in de Franse overzeese departementen, enz.. - maar heeft in de betrokken regio's bijzonder ernstige gevolgen. Het werkloosheidspercentage is er, ondanks een lichte daling (zie **tabel 7**) en met uitzondering van de situatie op de Azoren en Madeira, nog altijd twee tot drie keer zo hoog als het communautair gemiddelde. Zonder de communautaire maatregelen zou dit probleem ongetwijfeld nog prangender zijn.

Tot slot moet de historische dimensie van de problematiek van de ultraperifere regio's niet uit het oog worden verloren; het doel is niet alleen het bevorderen van hun economische en sociale inhaalslag, maar ook het aangaan van een belangrijke politieke uitdaging. Na een aanvankelijke periode van aarzeling hebben de Canarische Eilanden bijvoorbeeld gekozen voor volledige integratie in de Europese Unie en de beloften die deze regio destijds zijn gedaan moeten worden nagekomen. De Azoren en Madeira hebben de verplichtingen van de communautaire integratie meteen op het moment van toetreding van Portugal tot de Unie op zich genomen en daar moeten de voordelen van die integratie en solidariteit tegenover staan. De Franse overzeese departementen zijn de voorposten van Europa in andere continenten.

In dit verband dient te worden onderkend dat deze regio's de Europese Unie een mondiale dimensie geven en haar vooruitgeschoven grens vormen. Sommige van hun handicaps, zoals de grote afstand tot continentaal Europa en de fysieke en menselijke nabijheid van de ACS-landen, de MERCOSUR en andere regionale, geografische centra, zijn tegelijkertijd evenwel ook troeven voor de toekomst. In het kader van de mondialisering is de Europese Unie de enige eenheid die, via de ultraperifere regio's, aanwezig is in het hart van de Stille Oceaan en het Caribisch gebied alsook in Zuid-Amerika. Deze regio's bestaan uit grote zee-oppervlakten, ze hebben een waardevolle geografisch-economische positie en bevinden zich op lokaties die voor bepaalde (onderzoek)activiteiten van fundamenteel belang voor de toekomst van onze planeet zijn. De potentiële voordelen voor de Unie zijn tegen deze achtergrond ongetwijfeld zeer groot, hoewel het, vanwege hun aard, onmogelijk is ze te kwantificeren.

II. DE TOEKOMST

Artikel 299, lid 2

Het nieuwe artikel van het EG-Verdrag betreffende de ultraperifere regio's, artikel 299, lid 2, heeft tot doel een volledige integratie mogelijk te maken van de ultraperifere regio's in de Gemeenschap, waarvan zij deel uitmaken. Hierbij moet rekening worden gehouden met hun specifieke kenmerken en omstandigheden. Genoemd artikel is van nu af de gemeenschappelijke juridische basis voor alle acties ten gunste van deze gebieden. Om te beginnen heeft het nieuwe artikel een ruimere werkingssfeer dan het vroegere artikel 227, lid 2, van het Verdrag. Voortaan heeft de tekst niet alleen betrekking op de Franse overzeese departementen, maar ook op de Azoren, Madeira en de Canarische Eilanden. Verder kunnen de specifieke maatregelen ten gunste van die gebieden een zeer breed scala aan onderwerpen en verschillende communautaire beleidsterreinen bestrijken, zonder beperkingen. Tot slot is er nog een laatste vernieuwend element: de specifieke maatregelen ten gunste van de ultraperifere regio's worden overeenkomstig artikel 299, lid 2, van het Verdrag door de Raad genomen bij gekwalificeerde meerderheid.

Dit artikel is dus noch simpelweg een "declaratoir" artikel, noch een algemene "opt-out"-regeling, maar het moet ertoe leiden dat er een specifieke regelgeving tot stand wordt gebracht die rekening houdt met de beperkte mogelijkheden van deze regio's die het gevolg zijn van hun ultraperifere ligging, zonder daarbij echter de cohesie van het communautaire recht en de interne markt aan te tasten. Artikel 229, lid 2, bevestigt en versterkt de benadering die de Europese Unie, sinds 1989, met de POSEI-programma's heeft ontwikkeld.

In concreto kan de Europese Unie aan de hand van artikel 299, lid 2, haar beleid voortzetten en versterken. In welke richting?

Een strategie voor duurzame ontwikkeling

De Commissie heeft de balans opgemaakt van de tot nu toe uitgevoerde projecten, van de - soms spectaculaire - resultaten, maar ook van de tekortkomingen ten opzichte van de in het POSEI-programma's vastgestelde doelstellingen. Uit deze balans blijkt dat in elk geval voor de juiste benadering is gekozen. Toch bestaan de handicaps nog altijd en de projecten moeten worden voortgezet.

Op basis van artikel 299, lid 2, en de politieke wil waaraan dit artikel uitdrukking geeft, moet de actie voortaan de vorm aannemen van een globale strategie voor de ultraperiferie.

Dat is de werkelijke winst van artikel 299, lid 2. Deze strategie moet gericht zijn op de duurzame ontwikkeling van de regio's. De Commissie is van mening dat de strategie uit drie onderdelen moet bestaan, te weten:

- maatregelen op het gebied van de **traditionele economische activiteiten**, in de regel in de primaire en de voedingsmiddelen sector, zoals de landbouw en de visserij. Over het algemeen hebben deze maatregelen tot nu toe naar tevredenheid gefunctioneerd. De maatregelen moeten worden voortgezet, eventueel na een beoordeling. Op landbouwvlak is het met name belangrijk dat deze maatregelen:
 - worden opgewaardeerd om hun positieve effecten, waarvan de invloed enerzijds door interne communautaire redenen (hervorming van het GLB) en anderzijds door externe redenen (ontwikkeling van de wereldhandel, internationale of bilaterale overeenkomsten) afneemt, te handhaven;
 - op bepaalde gebieden worden aangepast of versterkt, waarbij rekening moet worden gehouden met de tot nu toe opgedane ervaringen;
- **bevordering van de opleving van hun economieën door middel van diversificatie van de economische activiteiten.** De aanpak is hier anders. Doel is het ontwikkelen van nieuwe activiteiten en het aantrekken van investeringen en innovatie door van nu af aan:
 - enerzijds de actie van de instrumenten die dit doel nastreven: Structuurfondsen, kredietfaciliteiten, steunmaatregelen van de staten, douane-instrumenten, enz., te coördineren;
 - anderzijds de steun aan de nieuwe productieve sectoren en het MKB door de gecoördineerde actie van deze instrumenten te versterken. Hierbij moet in het bijzonder aandacht worden besteed aan de gebieden die in de mondiale concurrentiesituatie van strategisch belang zijn: naast vervoer, energie en milieu ook de informatiemaatschappij en onderzoek en ontwikkeling.
- tot slot de betrekkingen met hun geografische omgeving, die in grote mate bepalend zijn voor hun ontwikkeling. De geografische nabijheid van ontwikkelingslanden (waarvan de meeste gunstige overeenkomsten met de Gemeenschap hebben gesloten) en de sterke overeenkomsten in productie met deze landen leiden ertoe dat de ultraperifere regio's geen concurrentievoordeel hebben. Tegelijkertijd vormen deze regio's het bruggehoofd van de Europese Unie ten opzichte van landen die op regionaal en subregionaal niveau samenwerkingsverbanden aangaan, waarvan ze geografisch gezien deel uitmaken of waarmee ze historische banden hebben. Indien er gebruik van wordt gemaakt, kan deze geografische nabijheid een troef zijn. De Europese Unie moet met deze twee aspecten van de ultraperiferie op alle beleidsterreinen rekening houden.

Hoe moet deze strategie worden toegepast?

Om op deze vraag antwoord te geven, heeft de Commissie de ideeën en de verzoeken in de memoranda van de lidstaten³ en de betrokken regio's⁴ bestudeerd. Ook heeft ze aandachtig geluisterd naar de sprekers tijdens de bijeenkomst die zij op 23 november 1999 heeft georganiseerd en waaraan is deelgenomen door de ter zake bevoegde leden van de regeringen van Spanje, Frankrijk en Portugal, alsmede de verantwoordelijken van de zeven ultraperifere gebieden.

Ze heeft met al deze elementen rekening gehouden bij het identificeren van de maatregelen die nodig zijn voor het tenuitvoerleggen van deze strategie, zoals hieronder uiteengezet.

A. BASIS: TRADITIONELE PRODUCTIE

1. LANDBOUW

Op basis van de oude rechtsgronden van haar voorstel heeft de Commissie voor de landbouwsector reeds een passend en veelomvattend kader vastgesteld voor de toepassing het GLB in deze regio's. Het betreft het onderdeel "landbouw" van de POSEI-programma's, dat ambitieus, omvangrijk en innovatief is.

Dit kader vormt op zichzelf reeds een antwoord op de specifieke behoeften van deze regio's. In de geest van het nieuwe artikel 299, lid 2, van het Verdrag wil de Commissie ook in de toekomst rekening blijven houden met de specifieke situatie van de ultraperifere regio's ten gevolg van hun bijzondere kenmerken en belemmeringen.

De wensen van de lidstaten

De wensen in de memoranda die de lidstaten aan de Commissie hebben doen toekomen, kunnen als volgt worden samengevat.

In het algemeen betreffen de wensen in eerste instantie de voortzetting en versterking van het onderdeel "landbouw" van de POSEI-programma's, gevolgd door een verbetering van het bestaande stelsel. Daarnaast vragen de lidstaten om voldoende financiële middelen om de landbouwonderdelen van de POSEI-programma's te hervormen. Wat de GMO's betreft, wordt gevraagd rekening te houden met de speciale situatie van deze regio's, met name in de sector bananen.

³ Memoranda van de regeringen van Spanje en Portugal van november 1999, en van de regering van Frankrijk van 10 december 1999.

⁴ Gemeenschappelijk memorandum van de ultraperifere regio's van 5 maart 1999.

Meer in het bijzonder leeft bij de lidstaten de wens tot **verbetering van de specifieke voorzieningsregeling**, en wel door drie maatregelen:

- herziening van de lijst van in aanmerking komende producten en daarnaast de opname op de lijst van niet-landbouwproducten (bijvoorbeeld meststoffen, verpakkingen, enz.);
- herziening van de berekeningsmethode en wel zo dat de steun wordt gestabiliseerd, ze de meerkosten compenseert en rekening houdt met het dubbele eilandkarakter;
- verbetering van de voorwaarden voor wederuitvoer en wedervervoer van verwerkte producten op basis van grondstoffen die onder de specifieke voorzieningsregeling zijn ingevoerd.

De lidstaten vragen daarnaast om de verbetering op twee punten van de **specifieke steun voor lokale producten**:

- modulering van het GLB (aanpassing van de subsidiabiliteitsvoorwaarden, herziening van het niveau van de aanvullende steun, aanpassing van de kwantitatieve plafonds, enz.);
- afzetgarantie voor de producten (verbetering van het concurrentievermogen van de lokale producten, steun voor de afzet in de regio of daarbuiten, enz.).

Er zij op gewezen dat elke lidstaat een lijst van concrete wensen voor de verschillende producten en per regio heeft voorgelegd.

Naast het voorgaande hebben de wensen ook betrekking op de **structurele afwijkingen**. Vanwege de flexibiliteit van de nieuwe verordening (1257/1999) zijn bij de hervorming van de fondsen de structurele afwijkingen in de landbouwonderdelen van de POSEI-programma's geschrapt. Alleen overweging 53) van de verordening inzake de plattelandsontwikkeling refereert aan de specifieke behoeften van deze regio's, maar in het corpus van de verordening staat hierover niets. De lidstaten hebben om soepelheid, aanpassingen of afwijkingen gevraagd.

De reactie van de Commissie

Een gedetailleerde reactie op elke afzonderlijke wens is niet mogelijk, maar de Commissie kan al wel aangeven wanneer ze de wensen van de lidstaten gaat bestuderen en in grote lijnen schetsen welke kant haar reactie opgaat.

De Commissie is in reactie op deze wensen van plan in het jaar 2000 verslagen te presenteren over de uitvoering sinds 1992 van het onderdeel "landbouw" van de POSEI-programma's, aangevuld met de eventueel vereiste voorstellen voor wijziging van de verordeningen van de Raad. Voorafgaand hieraan zullen de begrotingsconsequenties van de wensen beoordeeld worden en zal er met elk van de drie lidstaten over de wensen overleg worden gepleegd.

De Commissie zal er in haar reactie op toezien dat de bereikte resultaten worden voortgezet en aangepast, en de mogelijkheden tot verbetering van het algehele kader voor de landbouw van deze regio's onderzoeken waarbij overigens het kader van de kredieten die in de financiële perspectieven zijn voorzien, zal worden gerespecteerd.

Wat de **specifieke voorzieningsregeling** betreft, zal de voor elke regio geldende lijst van producten die onder de regeling vallen, bestudeerd moeten worden in het licht van de veranderende behoeften; hetzelfde geldt voor de hoeveelheden die nodig zijn om aan de plaatselijke behoeften te kunnen voldoen en de voorwaarden voor verwerking van producten.

Verder zullen ook de middelen voor het bereiken van de doelstellingen van de specifieke voorzieningsregeling, namelijk het drukken van de meerkosten voor de bevoorrading van deze regio's en het verlagen van de prijzen door bronnen voor de voorziening met elkaar te laten concurreren, nader worden onderzocht.

Wat de **maatregelen voor de landbouwproducten** betreft, geldt dat deze maatregelen alleen volledig hun doel kunnen bereiken wanneer ze aansluiten bij de plaatselijke situatie, er een onderlinge samenhang tussen de maatregelen bestaat en ze coherent zijn met de specifieke voorzieningsregeling. De middelen moeten niet lukraak worden versnipperd, maar worden gebruikt in het kader van een geïntegreerde ontwikkelingsbenadering.

Voor productiesteunmaatregelen in de landbouw waarvan gebleken is dat zij niet bij de specifieke problemen van de betrokken regio aansluiten, zou bijvoorbeeld moeten worden onderzocht of ze stimulerender en efficiënter gemaakt kunnen worden. In concreto betreft het de bijzondere subsidiabiliteitsvoorwaarden, het steunniveau en, in het geval van producten met een slechte voorzieningssituatie, de kwantitatieve beperkingen. Ook moeten de toepassingsvoorwaarden van het GLB in de verschillende sectoren worden bestudeerd om vast te stellen of er eventueel afwijkingen nodig zijn, waarbij de criteria soepel moeten worden toegepast.

Eventueel moet worden onderzocht of er **nieuwe maatregelen** ten uitvoer moeten worden gelegd om, met inachtneming van de doelstellingen van de POSEI-programma's, rekening te houden met specifieke omstandigheden en plaatselijke behoeften. De landbouw in de ultraperifere gebieden wordt geconfronteerd met de mondialisering van de economie. De belangrijkste producten die zij verbouwen, ondervinden, onder andere, de concurrentie van de productie van soortgelijke producten in naburige landen (de ACS-landen, de LGO en de ontwikkelingslanden), met lage arbeidskosten en andere gunstige productieomstandigheden. Deze concurrentie wordt zowel op de eigen lokale markten als op de markten in de rest van de Unie gevoeld, waar de producten uit derde landen profiteren van preferentiële invoerrechten. Daarom is extra waakzaamheid en aandacht geboden.

De situatie van de ultraperifere landbouw vergt een regelmatige follow-up met zo nodig snelle reacties op de ontwikkelingen in het gemeenschappelijk landbouwbeleid en op de wereldmarkt.

Het is belangrijk dat het beheer van deze regelingen wordt vereenvoudigd en dat deze regelingen zelf transparanter worden, zonder dat dit ten nadele gaat van het toezicht en de controle.

Afgezien van wat met het onderdeel landbouw van de POSEI-programma's staat te gebeuren, krijgen deze regio's ook te maken met de hervorming van de **GMO's** voor met name rijst, suiker en bananen. De invloed van deze hervormingen op de landbouw in deze regio's moet aan een onderzoek worden onderworpen.

De wensen in verband met de **structurele afwijkingen** zullen worden bestudeerd op het niveau van de enige programmeringsdocumenten (EPD's) of de operationele programma's (OP's) om vast te stellen wat de problemen zijn, met welke specifieke kenmerken rekening moet worden gehouden en om eventueel oplossingen aan te dragen.

2. VISSERIJ

De visserijsector speelt een zeer belangrijke rol bij de sociaal-economische ontwikkeling van de ultraperifere regio's, gezien de betekenis van de visserij voor de plaatselijke economische structuur.

De visserij is een sector waarin een groot deel van de bevolking in deze regio's direct of indirect werkzaam is, vooral in familiebedrijven, en is als zodanig van groot belang voor de betrokken economieën. De bevolking in de betrokken regio's heeft een ruime ervaring in deze sector, maar in al deze regio's zijn er weinig mogelijkheden om de werkgelegenheid te diversifiëren. De visserijsector kent overigens wel een bedrijfskolom met een groot scala aan activiteiten: vangst, verwerking, handel en distributie, en eindverbruik. Gelet op het bovenstaande moet duidelijk worden gewezen op mogelijke oplossingen voor de problemen waarvoor de sector zich gesteld ziet.

De Commissie heeft een denkproces in gang gezet over eventuele aanpassing van het gemeenschappelijk visserijbeleid, dat in 2002 moet worden herzien. De Commissie wil graag van die herziening in 2002 gebruik maken om na te denken over eventuele verbeteringen aan de verschillende onderdelen van het gemeenschappelijke visserijbeleid, om zo de uitdagingen waarvoor de sector zich gesteld ziet beter het hoofd te kunnen bieden.

In dit verband, en gelet op de nieuwe bepaling in het Verdrag betreffende de ultraperifere regio's, zal de Commissie de verschillende onderdelen van het gemeenschappelijke visserijbeleid onderzoeken, rekening houdend met de specifieke maatregelen die reeds zijn goedgekeurd. Vanaf 2001 zal ze de nodige **aanpassingen** aan de bestaande maatregelen en eventueel **nieuwe specifieke maatregelen** voor de ultraperifere regio's voorstellen.

Wat meer in het bijzonder de wensen in de memoranda van de lidstaten betreft:

- zal de Commissie met betrekking tot de regeling voor de **compensatie van de meerkosten** die bij de afzet van bepaalde visserijproducten zijn vastgesteld, een regeling die overigens zeer goed functioneert, en na afloop van de evaluatie van deze regeling in de loop van 2000, te zijner tijd voorstellen doen met het oog op de verlenging ervan;
- zouden de voorstellen betreffende de **specifieke behandeling van de vloot** gevolgen kunnen hebben voor de duurzame benutting van de visserijbestanden en hierbij moet daarom zorgvuldig te werk worden gegaan;
- **moet** het voorstel betreffende de mogelijkheid van **wederuitvoer van producten die van de regeling inzake tijdelijke schorsing** van de invoerrechten gebruik hebben gemaakt, gezien de omvang van de visserij-activiteiten in de betrokken wateren

(Canarische Eilanden), de aan land gebrachte hoeveelheden en gezien het feit dat de huidige regeling een groot aantal soorten omvat, nauwkeurig worden onderzocht;

- zullen tot slot, wat **onderzoek** betreft, van groot belang voor het beleid inzake de instandhouding en het beheer van de visserijbestanden, de communautaire financieringsmogelijkheden afhangen van het totale bedrag dat de Raad hiervoor zal vaststellen.

B. ECONOMISCHE OPLEVING VAN DE ULTRAPERIFERE REGIO'S

1. INSTRUMENTEN

a. DE STRUCTUURFONDSEN

Er dient aan te worden herinnerd dat het regionale en het structuurbeleid van de Europese Unie een antwoord beogen te geven op de specifieke handicaps van de ultraperifere regio's. Dat beleid resulteert uit de artikelen 158 en 159 van het EG-Verdrag, waarin wordt gesproken over de "economische en sociale samenhang" en waarin verkleining van de verschillen in ontwikkeling tussen de minder ontwikkelde regio's van de Unie en de overige regio's tot doel van het regionale beleid wordt gemaakt. De financiële bijstand van de Unie is dan ook een hoofdcomponent van de ontwikkelingsstrategieën voor al deze regio's.

Net zoals in de twee vorige perioden, 1989-1993 en 1994-1999, komen de ultraperifere regio's voor de periode 2000-2006 in aanmerking voor doelstelling 1. Het feit dat de ultraperifere gebieden onder doelstelling 1 vallen, heeft tot gevolg dat ze een hoge financiële bijdrage van de Europese Unie krijgen, aangezien in de nieuwe programmeringsperiode bijna 70% van de middelen van de Structuurfondsen aan de gebieden van doelstelling 1 wordt toegewezen. Uit dit cijfer blijkt dat de Gemeenschap haar inspanningen wil concentreren op de regio's met de grootste ontwikkelingsachterstand. De indeling onder doelstelling 1 heeft voor de betrokken regio's ook het voordeel dat ze financiering kunnen krijgen voor de meest uiteenlopende beleidsterreinen in het kader van de afzonderlijke Structuurfondsen, zoals onder andere voor onderwijs en volksgezondheid uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, en dat ze een groter percentage medefinanciering ontvangen. De Commissie zal met het oog op de toekomst nadenken over de beste manier om bij de toekenning van middelen in het kader van de Structuurfondsen rekening te houden met de speciale situatie van deze regio's.

De nieuwe richtsnoeren die de Commissie voor de programmeringsperiode 2000-2006 heeft vastgesteld voor de structurele programma's en het regionale beleid, blijken zeer goed toegesneden op de situatie van de ultraperifere regio's. Dat geldt in het bijzonder voor:

- het streven naar een groot concurrentievermogen als voorwaarde voor groei en ontwikkeling: dit betekent dat moet worden gezorgd voor evenwicht tussen de toewijzing van financiële middelen voor infrastructuur enerzijds en de rechtstreekse steun voor de ontwikkeling van de productiesectoren anderzijds;
- het streven naar een duurzame ontwikkeling van de landbouw en het platteland, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van de betrokken regio's op grond van hun geografische situatie en de specifieke moeilijkheden waarmee zij te maken hebben;
- het perspectief van de duurzame ontwikkeling en de prioriteit voor milieubehoud op deze kleine eilanden en, in één geval, het kwetsbare ecosysteem van het Amazonegebied. Meer nog dan elders moet stelselmatig een synthese worden gezocht tussen de noodzaak van economische ontwikkeling ten behoeve van de werkgelegenheid en de randvoorwaarden van het plaatselijke milieu;

- de hoofdlijnen van het werkgelegenheids- en human resourcesbeleid in de betrokken regio's, waar de demografische druk groot is, het werkloosheidspercentage hoog (één van de hoogste in de Europese Unie) en waar de vakbekwaamheid moeten worden afgestemd op de toekomstmogelijkheden van de verschillende economische sectoren van elke regio;
- de cruciale rol van het MKB in de economie van deze afgelegen eilanden en gebieden, waar de randvoorwaarden voor de productie en de geringe omvang van de plaatselijke markten de economische rentabiliteit sterk onder druk zetten. Het lijkt in dit verband wenselijk dat alle financieringstechnieken die op grond van de verordeningen betreffende de Structuurfondsen mogen worden gebruikt, en waarover in de informatiefiches in het kader van SEM 2000 nadere details staan, ook daadwerkelijk worden gebruikt. Hiermee zou tegemoet kunnen worden gekomen aan de dringende financieringsbehoefte voor deze regio's die de laatste tien jaar is gebleken.

Behalve aan alle bovengenoemde hoofdlijnen moet voor de ultraperifere regio's aandacht worden gegeven aan een betere integratie in het betrokken geografische gebied door regionale samenwerking (zie hieronder). Deze verbreding van de economische horizon van de ultraperifere regio's lijkt één van de sleutels te zijn tot hun toekomstige ontwikkeling. Een antwoord op deze problemen moet worden gezocht in onderdeel “B” van het communautaire initiatief INTERREG III, dat de weg opent naar multinationale strategische overlegprocessen. Verder kunnen de EPD's/programma's die op basis van doelstelling 1 worden goedgekeurd, worden gebruikt om acties voor regionale samenwerking te starten met de naburige landen in elk van de betrokken geografische gebieden. Veel meer dan in het verleden moeten de acties gericht zijn op economische ontwikkeling. In datzelfde onderdeel “B” is voorzien in ruimte voor specifieke samenwerking met de ultraperifere regio's waarbij prioriteiten worden gesteld die rekening houden met hun bijzondere situatie.

Wat de tenuitvoerlegging van de structuurfondsen betreft zal, rekening houdend met de wensen die de lidstaten in hun memoranda kenbaar hebben gemaakt, over de volgende aspecten worden nagedacht:

- een verhoging van 35 naar 50% van de bijdrage van de fondsen voor investeringen in middelgrote en kleine bedrijven in de zeven regio's;
- een uitbreiding tot de vier Franse regio's, op grond van parallellisme tussen de zeven regio's, van het percentage van de maximumbijdrage uit de Structuurfondsen dat geldt voor de ultraperifere regio's die gelegen zijn binnen de lidstaten die in aanmerking komen voor bijstand uit het Cohesiefonds: 85 %, in plaats van 75 % voor de overige gebieden van de doelstelling.

Bij de voorbereiding van de communautaire bestekken en de enige programmeringsdocumenten met betrekking tot de zeven ultraperifere regio's en de onderhandelingen daarover met de betrokken lidstaten zal de Commissie, in overeenstemming met de beleidslijnen die zij voor de periode 2000-2006 heeft goedgekeurd, toezien op de toekenning en de versterking van de financiële middelen voor de bedrijven, zoals met name financieringstechnieken (risicokapitaal). Zij zal ook zorgen voor de bevordering van en steun voor de ambachtsnijverheid, de ontwikkeling van projecten op het gebied van energiebesparing en duurzame energieproductie, het opzetten van milieuprojecten en de ontwikkeling van transport- en energienetwerken.

In dit verband kan ook worden nagedacht over de toekenning van financiële steun voor de preventie van natuurrampen (bijvoorbeeld door de aanpassing van voorzieningen aan de orkaanbestendigheidsnormen), het veiligstellen van de duurzaamheid van de grote

infrastructuurvoorzieningen en de productieve investeringen en het herstel daarvan na natuurrampen.

b. LENINGEN VAN DE EUROPESE INVESTERINGSBANK

Wat leningsinstrumenten betreft is een ruimer gebruik van individuele leningen van de Europese Investeringsbank (globale leningen voor het MKB worden onder punt 2.a behandeld) voor de financiering van productieve investeringen in de openbare en privésector wenselijk. Er dient op te worden gewezen dat de EIB meer dan tweederde van zijn financiering aan projecten in minder ontwikkelde regio's besteedt.

Naast de klassieke sectoren (infrastructuur, transport, enz.) komen de laatste jaren ook andere sectoren in aanmerking bij de EIB. Onderwijs, gezondheidszorg, natuurlijk en stedelijk milieu (afvalverwerking, waterbeheer) enz. zijn voorbeelden van sectoren die voor leningen in aanmerking komen en waarin de ultraperifere regio's grote behoeften hebben.

Anderzijds is de EIB ook actief in de financiering van projecten voor rationeel energieverbruik. De steun van de EIB in de duurzame-energiesector (zonne-, wind- en geothermische energie) moet het energietekort in de ultraperifere regio's helpen verminderen.

De lange aflossingstermijnen (5 tot 12 jaar voor leningen voor industriële en commerciële activiteiten en 15 of zelfs 20 jaar voor de financiering van infrastructuur) en de aflossingsvrije periodes (3 tot 6 jaar) zijn belangrijke pluspunten. Bovendien zou ook de gevoelige daling van de rentevoeten gedurende de laatste jaren een toenemend gebruik van deze leningsinstrumenten in de hand moeten werken. Toch moet eraan worden herinnerd dat de leningen op verzoek worden toegekend (ter vergelijking: de EIB heeft in 1998 voor 34 miljoen euro aan leningen aan de ACS-landen in het Caribisch gebied toegekend, terwijl in de DOM's in die regio geen enkele lening werd aangegaan).

c. STAATSTEUN

STAATSTEUN IN ANDERE DAN DE LANDBOUWSECTOR

De Commissie is vastbesloten om krachtens artikel 87 van het EG-Verdrag ten volle rekening te houden met het duidelijke signaal dat met de goedkeuring van het nieuwe artikel 299, lid 2, is gegeven.

Er is reeds gebleken dat het huidige communautaire kader, dat dezelfde strekking heeft als het Verdrag van Amsterdam, flexibel genoeg is voor aanpassingen aan de bijzondere omstandigheden van de ultraperifere regio's, getuige het feit dat ten gunste van de ontwikkeling van deze regio's grootscheepse acties voor het bedrijfsleven worden uitgevoerd door zowel de Europese Unie, de lidstaten als die regio's zelf.

In de komende weken zal de Commissie dan ook op twee essentiële punten een **wijziging van haar richtsnoeren voor regionale staatssteun** doorvoeren.

Eenzijds wordt de toekenning van niet-degressieve en niet in de tijd beperkte bedrijfssteun mogelijk in de ultraperifere regio's die op regionale steun recht hebben, wanneer deze steun is bedoeld om de meerkosten bij het uitvoeren van de economische activiteit die met de in artikel 299, lid 2, opgesomde handicaps samenhangen, te verminderen. De voorstellen voor steun zullen worden onderzocht op basis van het bereikte ontwikkelingsniveau en de bijdrage ervan aan de toekomstige ontwikkeling van de regio. Bij de vaststelling van de handicap, die door de lidstaat gebeurt, en bij het onderzoek van de geplande steun kan rekening worden gehouden met de eigen kenmerken van bepaalde economische sectoren.

Anderzijds, en om te garanderen dat alle ultraperifere regio's van deze nieuwe mogelijkheid gebruik kunnen maken, is via artikel 87, punt 3, onder c), van het Verdrag voor hen een afwijkingsmogelijkheid in het leven geroepen met als enige criterium hun ultraperifere ligging, echter wel met inachtneming van de nationale plafonds.

De Commissie heeft de **andere voorstellen** in de memoranda van de lidstaten en de regio's aandachtig onderzocht.

Sommige voorstellen lijken tegenstrijdig te zijn met het huidige beleid van communautaire controle op de staatssteun, dat is gebaseerd op een evenredige verhouding tussen de toegestane steun en de relatieve ontwikkelingsachterstand van de regio (voorstel voor een automatisch recht op uitzondering 83, punt 3, onder a) voor ultraperifere regio's) of de grootte van het bedrijf (zo zou verruiming van de definitie van het MKB filialen van grote groepen kunnen bevoordelen), en zijn daarom niet overgenomen. In het geval van andere voorstellen was de Commissie niet overtuigd dat het aangevoerde verband met de in het nieuwe artikel 299, lid 2, beschreven ultraperifere kenmerken voldoende nauw was om een verschillende behandeling van deze regio's te wettigen (voorstel voor de inaanmerkingneming van het specifieke ultraperifere karakter in alle communautaire teksten met betrekking tot staatssteun, bijvoorbeeld door specifieke kennisgevingsvoorwaarden). Tenslotte zal de Commissie bepaalde voorstellen (zoals het behoud van de activiteiten van het *Agence française de Développement* of de compensatieregeling voor de meerkosten van het vervoer naar de Azoren) nader onderzoeken alvorens een definitief standpunt in te nemen.

STAATSSTEUN IN DE LANDBOUWSECTOR

De Commissie heeft in november 1999 nieuwe richtsnoeren voor staatssteun in de landbouwsector goedgekeurd. Deze richtsnoeren, waarin speciale bepalingen zijn opgenomen voor staatssteun aan de ultraperifere regio's, zijn sinds 1 januari 2000 van kracht.

Eén van de recentste ontwikkeling in het beleid voor staatssteun voor de landbouw is de mogelijkheid in de ultraperifere regio's bepaalde soorten bedrijfssteun toe te kennen. Er moet dan ook een voorstel worden overwogen om de huidige POSEI-voorschriften te wijzigen om rekening te houden met de specifieke omstandigheden in de regio's in kwestie.

STAATSSTEUN IN DE VISSERIJSECTOR

In de bepalingen betreffende de structuurfondsen is reeds met het specifieke karakter van de ultraperifere regio's rekening gehouden; in deze sector worden namelijk hogere percentages staatssteun toegelaten. In het kader van de herziening van de richtsnoeren voor het onderzoek van

de nationale steunmaatregelen in de visserij en de aquacultuur, zal de Commissie overwegen of er nog andere specifieke regels moeten worden opgesteld.

STAATSTEUN IN DE VERVOERSSECTOR

Financiering van vervoersinfrastructuur

Gewoonlijk is de Commissie van mening dat staatssteun voor infrastructuur die voor alle huidige en potentiële gebruikers toegankelijk is, geen staatssteun is in de betekenis van artikel 87, lid 1, van het Verdrag. Bij deze benadering moet echter rekening worden gehouden met de recente ontwikkelingen in de vervoerssector, met name het voortdurend toenemende aantal privébedrijven. Het is daarom niet uitgesloten dat de openbare financiering van vervoersinfrastructuur een concurrentievoordeel en dus steun voor één of verscheidene bedrijven vormt. Bij haar beoordeling van infrastructuur in een ultraperifere regio zal de Commissie terdege rekening houden met de verenigbaarheid van de maatregel met de regels inzake staatssteun en met het positieve effect van de infrastructuur op de ontwikkeling van de regio.

Een coherente en globale benadering van steun in de vervoerssector

Nu al bieden de regels die op staatssteun van toepassing zijn mogelijkheden om met de behoeften van ultraperifere regio's rekening te houden.

Artikel 87, lid 2, onder a), van het Verdrag stelt de Commissie in staat om maatregelen goed te keuren die de kosten van de zee- en luchtverbindingen voor de inwoners van ultraperifere regio's verminderen, zowel tussen deze regio's en het moederland als tussen de eilanden van archipelregio's.

Zoals reeds vermeld laat het kader voor regionale steun de compensatie toe van bijkomende vervoerskosten die de ontwikkeling van de plaatselijke industrie belemmeren.

De toepassing van deze bepalingen is echter aan beperkingen onderworpen. Zo is het bijvoorbeeld onmogelijk investeringssteun voor vervoersmiddelen te krijgen uit hoofde van de kadervoorschriften voor regionale steun en moeten alle steunmaatregelen in de vervoerssector worden gemeld doordat in deze sector geen minimaregeling bestaat.

De permanente, structurele handicaps van de ultraperifere regio's vereisen een coherente en globale benadering van steun voor het lucht-, zee- en landvervoer naar, van en binnen deze regio's. De Commissie onderzoekt in dit opzicht of voor de ultraperifere regio's specifieke kadervoorschriften kunnen worden vastgesteld.

d. BELASTINGEN

INDIRECTE BELASTINGEN

Aangezien artikel 299, lid 2, het oude artikel 227, lid 2, vervangt, blijven de uit hoofde van dit oude artikel aangegane verbintenissen geldig.

Op grond van het nieuwe artikel 299, lid 2, van het Verdrag zijn bijzondere belastingmaatregelen ten gunste van de ultraperifere regio's duidelijk toegestaan zolang de aanvragen die op dat gebied worden gedaan gerechtvaardigd zijn, rekening houdend met de handicaps van deze regio's.

De Commissie onderzoekt de toekomst van de fiscale regelgeving voor de ultraperifere regio's aan de hand van de wensen die Frankrijk, Spanje en Portugal in hun memoranda kenbaar maken.

Zij is van mening dat voor elk geval moet worden gezocht naar de instrumenten die het best zijn aangepast aan de doelstellingen van regionale ontwikkeling en steun aan de regio's in kwestie, waaronder fiscale afwijkingsmaatregelen, die op lange termijn kunnen worden toegepast. Dit kan echter geen specifieke beoordeling van de aanvragen volgens de geldende procedures vervangen. De aanvragen moeten samen met de lidstaten worden behandeld in een open geest van samenwerking en nastreving van de in artikel 299, lid 2, van het EG-Verdrag vastgelegde doelstellingen. Voor elk geval moeten de meest geschikte maatregelen worden voorgesteld om de in deze bepaling van het Verdrag vastgelegde doelstellingen te bereiken. Op deze basis is het fiscale onderdeel van de drie memoranda onderzocht en kan een antwoord worden gegeven op de specifieke verzoeken.

De wensen van Frankrijk en de antwoorden van de Commissie

Frankrijk vraagt dat de “octroi de mer”-regeling (heffingen op over zee aangevoerde goederen), die op 31 december 2002 afloopt, behouden blijft, rekening houdend met de economische en sociale situatie van de overzeese gebieden.

Frankrijk vraagt ook dat de speciale belastingstatus van de Franse overzeese departementen, waardoor deze buiten het toepassingsgebied van de zesde richtlijn betreffende het gemeenschappelijke BTW-stelsel vallen, behouden blijft.

Tenslotte vraagt Frankrijk dat de belastingsregeling voor traditionele rum uit de Franse overzeese departementen die op de Franse markt wordt verkocht, die op 31 december 2002 afloopt, wordt verlengd.

Frankrijk rechtvaardigt deze wensen door de wijzen op het voortbestaan en de verergering van de handicaps in de overzeese departementen waardoor hun economische ontwikkeling wordt bemoeilijkt.

De “octroi de mer”, die wordt toegelaten door een besluit van de Raad van 22 december 1989, is een maatregel die tot nu toe als een ontwikkelingsinstrument werd beschouwd. De Commissie heeft namelijk op 24 november 1999 een tussentijds verslag aan de Raad en het Parlement goedgekeurd waarin het “octroi de mer”-systeem werd gepresenteerd en waarin werd vastgesteld dat het een onontbeerlijk instrument is voor het behoud van het ontwikkelingsniveau van deze departementen.

Er moet echter aan worden herinnerd dat de toepassing van het besluit van de Raad tot procedureproblemen heeft geleid, waarop de Commissie onderhandelingen met Frankrijk is begonnen om een gedragscode voor de kennisgevingen goed te keuren. Op het ogenblik is dit project nog niet afgerond.

Overeenkomstig artikel 3 van Besluit 89/688/EEG van 22 december 1989 en het verslag van 24 november 1999 zal de Commissie in de loop van 2001 bij de Raad een nieuw verslag over de “octroi de mer” indienen, waarin het effect van de vrijstellingsmaatregelen op de economie van de overzeese departementen en de bijdrage ervan tot de bevordering of het behoud van de lokale economische activiteiten worden geanalyseerd.

Deze beoordeling moet derhalve gebeuren in overleg met de Franse overheid, die de Commissie de beoordelingscriteria kan geven waarop zij de aanvraag in haar memorandum heeft gebaseerd. De hernieuwing van de “octroi de mer” zal worden overwogen met als criteria de noodzaak, de evenredigheid en het welomschreven doel van de maatregelen. Aan de hand van de conclusies van deze beoordeling zal de Commissie een passend voorstel indienen bij de Raad.

Wat de regeling voor **traditionele rum** betreft, voert Frankrijk aan dat de positie van de rumproductie met name dankzij deze maatregel is beschermd en dat deze bovendien heeft bijgedragen tot het behoud van de suikerriet-suiker-rumsector, waarvan het economische en sociale belang de maatregel onontbeerlijk maakt.

Het Franse verzoek moet worden onderzocht in het licht van de acties ten gunste van de rum uit de DOM, met name door middel van de financiële instrumenten van het regionale beleid en de landbouwmaatregelen van het POSEIDOM-programma, alsook de eventuele aanvullende maatregelen op nationaal vlak. Het is aan Frankrijk om aan de hand van deze elementen een nauwkeurige diagnose te stellen.

Bovendien moet bij de meer algemene beoordeling van de economische en sociale situatie van de suikerriet-suiker-rumsector ook rekening worden gehouden met de voorwaarden die op de suiker uit de DOM van toepassing zijn in het kader van de GMO voor suiker.

In het algemeen is Frankrijk van mening dat de specifieke maatregelen voortaan voor een langere termijn behouden moeten blijven in plaats dat er van tevoren een eindtermijn voor de toepassing ervan wordt vastgesteld, en dat er een beoordelingssysteem moet komen waarmee op geregelde tijdstippen en aan de hand van vooraf vastgestelde criteria het effect van de maatregelen op de economische en sociale ontwikkeling kan worden gemeten. Deze oplossing maakt het niet mogelijk op communautair niveau gepaste maatregelen te nemen op basis van de tijdelijke aard van de afwijkende fiscale maatregelen, maar aangezien de bedrijven in kwestie voor de ontwikkeling van hun activiteiten behoefte hebben aan de nodige zekerheid, worden afwijkende maatregelen over een lange periode overwogen, met beoordelingsverslagen om de verlenging of de aanpassing van de maatregelen voor te bereiden.

De wensen van Spanje en de antwoorden van de Commissie

Spanje vraagt de verlenging van de bestaande belastingsmaatregelen voor de Canarische eilanden, namelijk de belasting op de productie en de invoer (APIM), de IGIC (Canarische algemene indirecte belasting) en het speciale eilanden-belastingtarief dat op het gebied van toepassing is omdat het vrijgesteld is van het algemene BTW-stelsel. Spanje is echter bereid om de invoering van

een neutrale belasting te overwegen, waarbij rekening zou worden gehouden met de noodzaak van een zeker ontwikkelingsniveau voor de productie van goederen op de Canarische eilanden.

Voor een juiste beoordeling van deze wensen dient eraan te worden herinnerd dat de **APIM**-belasting op 31 december 2000 moet worden afgeschaft. In de verordening van de Raad van 13 december 1999 tot opschorting van de APIM-tarieven wordt echter vermeld dat de Commissie vóór deze datum samen met de Spaanse overheid zal onderzoeken welke gevolgen de opschorting van de afbouw van de belasting zal hebben voor de economische sectoren in kwestie, in het bijzonder voor gevoelige producten die behoren tot de meest kwetsbare sectoren die onder de verordening vallen, namelijk producten van de sectoren diverse voedingswaren, tabak, chemie, papier, textiel, de metaalindustrie en andere eindproducten. De Raad verzoekt de Commissie naar gelang van de resultaten van dit onderzoek zo nodig een voorstel voor nieuwe maatregelen in te dienen om het voortbestaan van bepaalde bijzonder kwetsbare lokale productieactiviteiten niet in gevaar te brengen terwijl de belasting op termijn toch wordt afgeschaft.

Deze beoordeling lijkt noodzakelijk. Daarnaast moet echter ook het – interessante, maar in dit stadium nog niet uitgewerkte – alternatieve voorstel van Spanje om een specifieke, neutrale belasting in te voeren die rekening houdt met de ontwikkelingskenmerken van de Canarische eilanden, worden onderzocht en zo nodig ten uitvoer gelegd.

In dit stadium blijven dus verscheidene oplossingen mogelijk, die in overleg met de Spaanse overheid grondiger moeten worden onderzocht. Daarna zal de Commissie in de loop van de tweede helft van dit jaar een gepast voorstel indienen.

De wensen van Portugal en de antwoorden van de Commissie

Portugal vraagt het behoud van de huidige verlaagde BTW-tarieven voor rum en vruchtenlikeur uit de autonome regio Madeira.

Portugal vraagt ook het behoud van de verlaagde accijnstarieven op in de regio verbruikte stookolie om de vervoerskosten te compenseren.

Bovendien vraagt Portugal voor de regio Madeira toestemming om tariefverlagingen van meer dan 50% toe te passen op de in de regio geproduceerde rum (de huidige verlaging zou onvoldoende zijn om de levensvatbaarheid van de rumproductie te garanderen), op likeuren op basis van subtropische vruchten en op Poncha en Macia, die op basis van rum worden gemaakt.

De door Portugal toegepaste **verlaagde tarieven** vormen de tenuitvoerlegging van artikel 12, lid 6, van Richtlijn 77/388/EEG betreffende het gemeenschappelijke BTW-stelsel. Aangezien deze maatregel onder de zesde BTW-richtlijn valt en geen ongelijke behandeling tussen ingevoerde en lokale producten inhoudt, is de Commissie op het ogenblik niet van plan de wijziging of intrekking ervan te vragen.

Op het ogenblik mag Portugal krachtens artikel 7, lid 3, van Richtlijn 92/84 in de autonome regio's Madeira en de Azoren verlaagde accijnstarieven toepassen die ten hoogste 50% lager mogen zijn dan de nationale tarieven op de in het Portugese memorandum vermelde producten. De Commissie is niet tegen het behoud van deze tariefverlagingen gekant. Wat betreft het bijkomende verzoek om in de regio Madeira tariefverlagingen van meer dan 50% toe te passen op rum, likeuren op basis van subtropische vruchten, Poncha en Macia, heeft de Commissie aanvullende informatie nodig om zich te kunnen uitspreken. Zij vraagt Portugal daarom haar alle elementen ter staving van zijn verzoek te bezorgen.

De **verlaagde accijnstarieven op stookolie** die in de regio worden toegekend uit hoofde van artikel 8, lid 4 van Richtlijn 92/81/EEG zijn tot eind 2000 toegestaan. De krachtens deze bepaling toegestane afwijkingen worden periodiek opnieuw bekeken en de verlenging ervan van moet voor goedkeuring aan de Raad worden voorgelegd. De Commissie ziet op het ogenblik geen reden om zich tegen een nieuwe verlenging van deze maatregel te verzetten.

DIRECTE BELASTINGEN

De gedragscode inzake de belastingregeling voor ondernemingen, die op 1 december 1997 in het kader van de conclusies van de Ecofin-Raad is goedgekeurd, heeft tot doel de maatregelen te onderzoeken die vanuit een oogpunt van belastingheffing mogelijk schadelijk zijn en die van invloed kunnen zijn op de plaats van vestiging van economische activiteiten binnen de Gemeenschap. De groep “Gedragscode”, die hiertoe door de bovengenoemde ECOFIN-Raad in het leven is geroepen, heeft ongeveer 250 maatregelen op het gebied van de heffing van belastingen op ondernemingen onderzocht die mogelijk binnen het toepassingsgebied van de gedragscode vallen. Hieronder waren 8 maatregelen betreffende de ultraperifere regio's.

Bij evaluatie van de maatregelen voor de ultraperifere regio's is uitgegaan van het bepaalde in punt G van de gedragscode, waarin met betrekking tot de belastingmaatregelen ter bevordering van de economische ontwikkeling van bepaalde gebieden staat dat “wordt nagegaan of zij in verhouding tot de beoogde doelstelling staan en of zij doelgericht zijn” en dat “in het kader van dit onderzoek vooral aandacht wordt besteed aan de bijzondere kenmerken en eisen van de ultraperifere gebieden [...], zonder afbreuk te doen aan de integriteit en de samenhang van de communautaire rechtsorde, daaronder begrepen de interne markt en de gemeenschappelijke beleidssectoren”.

De Raad onderzoekt momenteel de resultaten van de werkzaamheden van de groep en de op basis van die resultaten uit te stippelen strategie; ten aanzien van iedere schadelijk geachte maatregel kan worden besloten deze stop te zetten, de betrokken lidstaat te vragen deze aan te passen, of de toepassing ervan te beperken. Afhankelijk van de resultaten is het aan de Commissie te besluiten welke maatregelen verder moeten worden genomen en of er richtsnoeren moeten worden uitgevaardigd.

e. DOUANE

Voor de **Canarische eilanden** heeft de Spaanse overheid begin 1999 – en opnieuw in haar memorandum – gevraagd om een algemene vrijstelling van GDT-rechten voor industriële producten voor de uitrusting van de vrije zones, alsook voor grondstoffen die in de vrije zones worden verwerkt, en dit op basis van de eerder toegestane maatregelen in de Portugese vrije zones. Spanje heeft één vrije zone ingesteld: de haven van Las Palmas.

De diensten van de Commissie hebben in eerste instantie reeds positief op dit verzoek gereageerd. De Spaanse autoriteiten onderzoeken momenteel welke soorten ondernemingen en industriële activiteiten zich in principe in de genoemde vrije zone mogen vestigen en ontwikkelen, zodat daarna de lijsten van producten en grondstoffen die voor de vrijstelling in aanmerking zouden kunnen komen, kunnen worden opgesteld.

Tegelijk vraagt de Spaanse overheid dat bepaalde grondstoffen die een bewerking hebben ondergaan, als producten in het vrije verkeer worden beschouwd. De Commissie zal dit verzoek in het kader van het vorige verzoek onderzoeken, dat wil zeggen dat het kan worden ingewilligd op voorwaarde dat deze verwerking in de vrije zones en volgens de voor die vrije zones vast te stellen regels plaatsvindt.

Spanje heeft trouwens ook gevraagd dat de vrijstellingen voor de invoer van gevoelige en uiterst gevoelige industrieproducten op de Canarische markt ook na de overgangperiode voor de geleidelijke invoering van het GDT behouden zouden blijven.

Voor deze producten geldt gedurende de op 31 december 2000 aflopenden overgangsperiode, overeenkomstig de bepalingen van Verordening (EEG) nr. 1911/91 en in het bijzonder Verordening (EG) nr. 527/96, zowel een tijdelijke opschorting als een soepeler geleidelijke invoering dan voor andere producten van de GDT-douanerechten en dit om rekening te houden met de problemen van sommige verwerkingssectoren en de handel. Op dit moment bedragen de douanetarieven op de Canarische Eilanden 60% van het GDT-tarief voor gevoelige producten en 35% voor uiterst gevoelige producten. Vanaf 1 januari 2000 moeten de douanetarieven 100% van de GDT-tarieven bedragen.

De Commissie is van mening dat een permanent behoud van de vrijstellingen – die bovendien al op grote schaal zijn ingevoerd – de coherentie van het communautaire recht en de interne markt zou schaden, aangezien de integrale toepassing van de rechten van het Gemeenschappelijk Douanetarief op het handelsverkeer met derde landen een van de hoofdelementen van de douane-unie vormt.

De Commissie is echter bereid om een in de tijd beperkte verlenging van deze vrijstellingen geval per geval te onderzoeken en te overwegen, voor zover deze economische en sociaal gerechtvaardigd is en in verhouding staat tot de doelstelling van een volledige integratie van deze regio in de Gemeenschap.

Voor de **Franse overzeese departementen** is de nabijheid van ACS-landen of landen met preferentiële tarieven in het kader van het stelsel van algemene preferenties (SAP) een nadeel voor hun concurrentiepositie. Voor producten die in de buurlanden in aanzienlijke mate worden bewerkt, gelden immers preferentiële regelingen wanneer ze in de Gemeenschap, en dus ook in de Franse overzeese departementen, worden ingevoerd. Anderzijds hebben de Franse overzeese departementen te maken met douanerechten of kwantitatieve restricties bij de uitvoer van hun producten naar die landen.

Op grond van artikel 299, lid 2, van het Verdrag zou het mogelijk moeten zijn specifieke maatregelen te nemen zoals die welke voor Madeira en de Azoren gelden, om tegenwicht te bieden tegen deze ongunstige situatie. Hiervoor moeten in de Franse overzeese departementen eerst vrije zones worden ingesteld. Op dit moment zijn die er niet.

De maatregelen die voor de Portugese ultraperifere gebieden (**de Azoren en Madeira**) zijn genomen en die erin bestaan dat er een algemene vrijstelling van de rechten van het communautaire douanetarief geldt, zowel voor producten die bestemd zijn voor de uitrusting van de vrije zones als voor de grondstoffen die bestemd zijn voor een wezenlijke verwerking in de vrije zones, zullen in de loop van dit jaar door de Commissie worden onderzocht om het effect ervan op de economie van de eilandengroepen Madeira en de Azoren vast te stellen. Aan de hand van dit onderzoek kan een verlenging en zelfs een uitbreiding van de maatregelen in kwestie worden overwogen.

2. STRATEGISCHE SECTOREN

a. STEUN AAN HET MKB, DE AMBACHTELIJKE SECTOR EN HET TOERISME

De euro

Wanneer de euro op 1 januari 2002 in omloop wordt gebracht, zal dat veel positieve gevolgen hebben voor de bedrijven in de ultraperifere regio's. De doorzichtiger financiële markt en de verlaging van de interestvoeten ten opzichte van vorige jaren zullen productieve overheids- en privé-investeringen bevorderen. Er dient te worden benadrukt dat de kosten van bankleningen in sommige ultraperifere regio's veel hoger zijn dan voor soortgelijke verrichtingen in de respectieve moederlanden. De invoering van de euro zal eveneens de ontwikkeling van het investeringskapitaal en de kapitaalstromen naar de deze regio's bevorderen. De euro vormt ook een factor van economische en monetaire stabiliteit ten opzichte van de aangrenzende en concurrerende regio's (Brazilië, Venezuela, enz.), die in het verleden zware monetaire crises hebben gekend.

Op het gebied van het handelsverkeer zal de instelling van een eurozone met een eenheidsmunt en zonder wisselrisico's of omzettingskosten de handel tussen de ultraperifere regio's en alle landen van de Unie bevorderen. Om dezelfde redenen zal de euro voor de bedrijven in de toeristische sector een voordeel vormen ten opzichte van andere bestemmingen in de wereld.

Wat de kosten voor de aanpassing aan de euro betreft, zal de Commissie er, in samenwerking met de lidstaten, voor zorgen dat de ultraperifere regio's in de bewustmakings- en voorlichtingscampagnes extra aandacht krijgen om een vlotte overgang naar de eenheidsmunt te bevorderen.

In het geval van het eiland Sint Maarten, waar de dollar de belangrijkste munt is, moet het gebruik van de euro en de krachtsverhouding met de dollar aandachtig worden gevolgd.

Financiering

De gevoelige daling van de interestvoeten gedurende de laatste jaren en de lange terugbetalingsperiodes moeten een toenemend gebruik van globale leningen van de EIB door het MKB in de hand werken (in het bijzonder in de DOM, door de afschaffing van het herdisconteringsysteem bij de aanstaande verdwijning van de Franse frank).

Een ernstige belemmering voor de oprichting en ontwikkeling van middelgrote en kleine bedrijven en ambachtelijke ondernemingen vormt het gebrek aan eigen middelen. Het lijkt derhalve noodzakelijk inspanningen te blijven leveren om dergelijke bedrijven meer financiële armslag te geven door het gebruik van financiële instrumenteringstechnieken en -programma's (risicokapitaal, borgstellingssystemen enz.). Ook de nieuwe verordening voor de Structuurfondsen stimuleert inspanningen in deze richting.

De Commissie, de EIB en het Europees Investeringsfonds hebben een programma (speciaal actieprogramma Amsterdam) opgezet voor de ontwikkeling van innoverende⁵ of snel groeiende bedrijven door middel van risicokapitaalinstrumenten (eigen vermogen en andere vormen van semi-kapitaal, zoals achtergestelde of converteerbare leningen). Het “MKB-loket” lijkt geëigend te zijn om bij te dragen tot de diversifiëring van de bedrijven in de ultraperifere regio’s, die te zeer zijn toegespitst op traditionele activiteiten. Dit programma voorziet ook in garantiemechanismen ten voordele van het MKB.

Zowel de globale leningen van de EIB als de risicokapitaalverrichtingen moeten door de bedrijven worden aangevraagd. Zij worden trouwens afgesloten in samenwerking met banken of gespecialiseerde tussenpersonen. Het lijkt nodig dat de lokale bedrijven en financiële netwerken deze initiatieven beter leren kennen en meer gaan gebruiken. Ter vergelijking: in 1998 heeft de EIB het MKB in de ACS-landen in het Caribisch gebied voor 27 miljoen euro aan leningen toegekend. Tijdens dezelfde periode bedroegen de leningen aan het MKB in de Franse overzeese departementen slechts 0,7 miljoen euro.

Gunstiger ondernemingsklimaat voor het MKB

Om het economisch initiatief en de werkgelegenheid te bevorderen, wil de Commissie de ultraperifere regio’s een zo laagdrempelig mogelijke en gecoördineerde toegang bieden tot de maatregelen ten voordele van het MKB. Op een groot deel van deze maatregelen wordt dieper ingegaan in de verschillende hoofdstukken van dit verslag.

- het actieplan BEST, dat acties van de Commissie en de lidstaten omvat, wordt samen met de lidstaten ten uitvoer gelegd om het ondernemingsklimaat te verbeteren;
- in het kader van de Structuurfondsen, die bijkomende steun bieden naast de steun die de lidstaten aan de betrokken regio's toekennen, wordt de lidstaten via de richtsnoeren van de Commissie verzocht in hun programma's voorrang te geven aan het MKB;
- ook andere communautaire programma's zijn meer of uitsluitend aan het MKB gewijd, zoals:
 - RDT, ADAPT, Leonardo, MET-startup, JEV , CREA en het initiatief e-Europe, dat door de Commissie aan de buitengewone Europese Raad van Lissabon (23 en 24 maart 2000) is voorgelegd;
 - de uitwisseling van ervaringen en goede praktijken inzake steunbeleid en -maatregelen voor het MKB in het kader van “gezamenlijke acties”;
 - het meerjarenprogramma voor het MKB (1997-2000) en het nieuwe meerjarenprogramma voor het bedrijfsleven (2001-2005), dat de Raad vóór 31.12.2000 moet goedkeuren.

⁵ Gezien de technologische achterstand en de beperkte grootte van de bedrijven in de ultraperifere regio's lijkt het aangewezen om het criterium “innoverend” in ruime zin te beschouwen (innovatie is alles wat bijdraagt tot de verbetering van de concurrentiekracht van het bedrijf door de verbetering van de uitrusting, de productieprocessen, het beheer...).

Deze initiatieven hebben met elkaar gemeen dat ze naar een optimaal beleid streven inzake bedrijven, in het bijzonder de kleinste bedrijven, door middel van de opgezette coördinatiemechanismen. De ultraperifere regio's wordt verzocht daarvan gebruik te maken.

De Commissie wil ook zorgen voor een betere kwaliteit van de dienstverlening aan het MKB en een vlottere toegang tot deze dienstverlening voor de kleinste bedrijven. Dit is belangrijk voor de bedrijven in de regio.

De Commissie heeft voor een betere voorlichting over haar programma's gezorgd, alsook voor een betere feedback van de bedrijven, met name via communautaire netwerken zoals de Euro Info Centers, de relaiscentra voor innovatie en de EG-bedrijfs- en innovatiecentra (EG-BIC). De Commissie wil de samenwerking tussen de netwerken en het gebruik van internet uitbreiden; daarbij is de opening van de "One Stop Internet Shop for business" bijzonder interessant voor bedrijven die op de interne markt zaken willen doen en zo de gevolgen van de afstand willen beperken.

Toerisme

Op voorstel van de Commissie heeft de Raad van de Europese Unie de activiteiten op het gebied van duurzaam en kwalitatief toerisme op 21 juni 1999 een nieuwe impuls gegeven, wat de ultraperifere regio's alleen maar ten goede kan komen.

In het kader van de toekomstige "directe acties" inzake toerisme kunnen met name projecten worden georganiseerd ter bevordering van de integratie van goede praktijken inzake kwaliteitszorg, onder andere milieu-aspecten, bij het beheer van bedrijven in de toeristische sector. Een elektronisch benchmarkingnetwerk zorgt voor de uitwisseling van gegevens terzake.

Door de "indirecte acties" wordt het mogelijk steun te verlenen in het kader van andere communautaire beleidslijnen, met name die inzake werkgelegenheid, regionale ontwikkeling, plattelandsontwikkeling en milieu. In dit opzicht is in de richtsnoeren voor de programma's in de periode 2000-2006 de aanbeveling vervat om steun uit de Structuurfondsen te verlenen voor de ontwikkeling van duurzaam en kwalitatief hoogstaand toerisme in het kader van een gedegen planning waarin rekening wordt gehouden met de economische, sociale en milieuaspecten. In de richtsnoeren wordt de nadruk gelegd op modernisering van de infrastructuur, verbetering van de beroepsprofielen, stimulering van partnerschappen en inachtneming van de capaciteit van toeristische bestemmingen.

Hierbij kan ook worden verwezen naar de lopende werkzaamheden voor de vaststelling van aanbevelingen op communautair niveau inzake de bevordering van duurzaam toerisme in gebieden die deel uitmaken van het in het kader van het milieubeleid tot stand gebrachte netwerk Natura 2000.

b. VERVOER

Gezien hun geografische ligging is vervoer voor de ultraperifere regio's van strategisch belang. Voor het behoud van de politieke, economische en sociale banden met Europa is lucht- en zeevervoer zeer belangrijk. Dat sommige van deze regio's eilandengroepen vormen, verhoogt nog hun afhankelijkheid van deze vervoersfaciliteiten. De meerkosten van het vervoer die voortvloeien uit de afgelegen ligging van deze regio's en uit de noodzaak om regelmatige verbindingen in stand te houden, vormen ook een grote belemmering voor de economische ontwikkeling van de plaatselijke bedrijven. Tenslotte zijn lucht- en zeevervoer van passagiers ook belangrijke factoren voor de ontwikkeling van het toerisme.

De Commissie is van mening dat de specifieke handicaps van de ultraperifere regio's op een globale en coherente wijze moeten worden aangepakt. De Commissie zal daarom rekening houden met artikel 299, lid 2, van het EG-Verdrag om het ultraperiferie-aspect in de verschillende delen van het gemeenschappelijk vervoersbeleid te integreren. Dit beleid werd al beschouwd als een essentiële factor voor de voltooiing van de interne markt, maar het wordt nu ook steeds meer gezien als een van de belangrijkste elementen voor de regionale en sociale ontwikkeling en de cohesie van de Unie.

De Commissie concludeert dat bepaalde aspecten van het gemeenschappelijke vervoersbeleid van groot belang zijn voor de ontwikkeling van de ultraperifere regio's, met name:

Transeuropese netwerken

In het Verdrag wordt de nadruk gelegd op het belang van de Transeuropese vervoersnetwerken voor de ontsluiting van de eiland- en perifere regio's van de Unie. Om aan de specifieke behoeften van de ultraperifere regio's te beantwoorden, is het essentieel dat hun luchthavens en havens beter in de Transeuropese netwerken worden geïntegreerd.

In de communautaire richtsnoeren voor de Transeuropese vervoersnetwerken (TEN-V) wordt al gewezen op bepaalde luchthavenprojecten van algemeen belang die specifiek zijn voor de ultraperifere regio's. Wegvervoersprojecten worden niet afzonderlijk beschouwd maar maken, wanneer zij essentieel zijn voor de toegang tot een luchthaven of een haven, deel uit van het TEN-concept. Het Commissievoorstel voor richtsnoeren voor "havens" wordt op het ogenblik besproken in het Europees Parlement en de Raad. De richtsnoeren voor de TEN-V betreffen ook verkeersleidingsinfrastructuurprojecten, waarvan sommige betrekking hebben op de ultraperifere regio's, hetzij direct, hetzij indirect, door de deelname aan nationale of Europese systemen.

Door de TEN-richtsnoeren en de selectie van projecten van algemeen belang krijgen deze projecten communautaire financiering, alsmede steun van de lidstaten en de privésector.

In de ultraperifere regio's waar de behoefte aan infrastructuur het grootst is, is de communautaire financiering voornamelijk afkomstig van het EFRO en, voor de regio's die daarvoor in aanmerking komen, het Cohesiefonds.

Uit het TEN-begrotingsonderdeel is vooral steun uitgetrokken voor acties inzake luchtverkeersleidingsinfrastructuur, met name op de Azoren en de Canarische Eilanden (deze maken deel uit van het project voor het nieuwe nationale luchtverkeersleidingssysteem SACTA/FOCUS).

Bovendien ontvangt Portugal in het kader van het EGNOS-project TEN-steun voor de plaatsing van RIMS ("ranging and integrating monitoring stations"), vergelijkbaar met de grondstations voor het toezicht op de GPS- en GLONASS-satellietnetwerken. Dit initiatief steunt vooral de bouw van een demonstratie-installatie in de eilandregio's, waarvan de locaties nog moeten worden vastgesteld. Op

termijn worden deze installaties opnieuw gebruikt bij de ontwikkeling van het Galileo-systeem, dat een gunstig effect zal hebben op alle ultraperifere regio's door de verbetering van de veiligheid op zee en de luchtverkeersleiding op de lijnen tussen Europa en deze regio's.

De Commissie overweegt de communautaire richtsnoeren voor Transeuropese vervoers- en energienetwerken binnenkort te herzien. Deze herziening is voor de Commissie een gelegenheid om uitdrukking te geven aan de politieke prioriteit die zij geeft aan projecten met betrekking tot de ultraperifere regio's, voor zover deze voldoende zijn uitgewerkt.

Verplichtingen inzake openbare dienstverlening

Het gemeenschappelijk vervoersbeleid moet een passend kader bieden voor het behoud en de ontwikkeling van vervoersdiensten – ook plaatselijk en regionaal – die weliswaar in zuiver financieel opzicht niet altijd rendabel zijn, maar een grote toegevoegde waarde hebben op sociaal-economisch vlak.

Omdat de regelmaat, continuïteit en frequentie van het vervoer op de verbindingen tussen het vasteland en de ultraperifere regio's en binnen deze regio's gewaarborgd moeten worden, kan het gerechtvaardigd zijn openbare-dienstcontracten te sluiten die de vervoerder voorwaarden opleggen waaraan hij niet zou kunnen voldoen indien hij uitsluitend uit economische overwegingen zou handelen. De Commissie is van mening dat de vergoeding van exploitatieverliezen die rechtstreeks verband houden met de openbare-dienstverplichtingen die aan een vervoerder worden opgelegd, in beginsel geen steun in de zin van artikel 87 van het EG-Verdrag is.

Dat is met name zo voor het luchtvervoer wanneer de procedure van artikel 4 van Verordening (EG) nr. 2408/92 wordt gevolgd. Er is echter grote voorzichtigheid geboden bij het vaststellen van het niveau van de luchtverbindingen dat de regio nodig heeft om een maximaal effect op de regionale economie te verkrijgen in verhouding tot de compensaties die nodig zijn om voor dit niveau van dienstverlening te zorgen.

In de communautaire richtsnoeren voor staatssteun aan het zeevervoer zijn de criteria vastgelegd waaraan moet worden voldaan opdat de compensaties voor het voldoen aan de verplichtingen inzake openbare dienstverlening overeenkomstig artikel 87, lid 3, van het Verdrag niet hoeven te worden gemeld. Indien de lidstaten in kwestie geen openbare aanbesteding wensen uit te schrijven, gaat de Commissie na of de compensaties rechtstreeks verband houden met de kenmerken van de regio's, in het bijzonder de afstand en de noodzaak om de territoriale continuïteit te verzekeren.

De Commissie erkent het belang van het beginsel van de territoriale continuïteit en de verplichtingen inzake openbare dienstverlening die eruit voortvloeien. Zij zal erop toezien dat de regels van het communautaire vervoersbeleid de lidstaten in staat stellen om deze verplichtingen te handhaven met inachtneming van het beginsel van de vrije dienstverlening.

c. ENERGIE

De hoofdlijnen van de ontwikkeling van de energievoorziening in de ultraperifere regio's zijn:

- de ontwikkeling en modernisering van de vervoers- en distributienetwerken,
- de ontwikkeling van de elektriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen, vooral wind- en zonne-energie,
- de promotie en de ontwikkeling van energie-efficiëntie en energiebeheersing,
- de integratie in de Transeuropese netwerken, in voorkomend geval door de invoering van aardgas (LNG-terminal) en eventueel door het leggen van onderzeese kabels tussen de eilanden (afhankelijk van de afstand en de kosten).

Aardolie

Toen ten behoeve van de Azoren en Madeira het programma POSEIMA werd vastgesteld, is besloten daarin een communautaire energiemaatregel op te nemen die specifiek met het ultraperifere karakter van deze regio's rekening houdt: het gaat om de maatregel "energie". Deze maatregel had tot doel de meerkosten te vergoeden die de voorziening met aardolieproducten voor deze twee regio's met zich brengt.

Na 1994 kon tot nu toe evenwel niet met deze maatregel worden doorgegaan omdat niet in afzonderlijke financiering is voorzien (de begrotingslijnen voor POSEIMA zijn immers geschrapt) en niet wordt voldaan aan de voorschriften van de Structuurfondsen inzake subsidiabiliteit van de kosten (deze steun wordt geacht exploitatiesteun te zijn en komt dus niet voor bijstand in aanmerking).

De Commissie zal onderzoeken of een medefinanciering door de Structuurfondsen mogelijk is waarbij exploitatiekosten die geen verband houdt met specifieke investeringen in de ontwikkeling van nieuwe energiebronnen niet voor financiering in aanmerking komen.

Gas

Door hun geïsoleerde ligging trekken de ultraperifere regio's minder profijt uit de liberalisering van de markten en de toegenomen concurrentie. Daarom is communautaire steun nodig voor de economische en regionale ontwikkeling van deze regio's, die om geografische redenen een aantal natuurlijke handicaps hebben.

In deze regio's maakt gas in flessen bij gebrek aan alternatieve oplossingen nog steeds een groot deel van de eindverbruik van energie uit. De liberalisering van de energiemarkten zou door een grotere concurrentie aan aanbodzijde een positief effect moeten hebben op de prijs voor de eindgebruikers.

Ook al blijft de doelstelling op lange termijn het streven naar de integratie van de gasnetwerken van de eilandengroepen en het vasteland, is het weinig waarschijnlijk dat de industrie deze doelstelling nastreeft, zelfs tegen gunstige financieringsvoorwaarden en met erkenning van het communautaire belang, indien niet aan de economische haalbaarheidsvoorwaarden wordt voldaan. Financiële steun voor de aanleg van LNG-terminals lijkt, onder voorbehoud van de marktvooruitzichten, de meest realistische optie voor de nabije toekomst.

Elektriciteit, hernieuwbare energiebronnen en energiebesparing

De ontwikkeling en modernisering van de netwerken voor het transport en de distributie van elektriciteit en de aansluiting van de productieparken van hernieuwbare elektriciteit op deze netwerken blijven communautaire steun krijgen, voornamelijk via het EFRO.

Er bestaan verscheidene instrumenten voor de plaatsing en de integratie van installaties voor de productie van hernieuwbare energie, alsook voor de bevordering van de energie-efficiëntie op eilanden of afgezonderde plaatsen en dus ook in de ultraperifere regio's. Het gaat om de programma's ALTENER II, SAVE II en het vijfde OTO-kaderprogramma (programma ENERGY).

Bij de herziening van het programma ALTENER II kunnen de ultraperifere regio's eventueel een afzonderlijke vermelding krijgen. Op het ogenblik wordt ook gewerkt aan de herziening van het programma ENERGY (OTO) voor 2001 en 2002. Bij die gelegenheid kan de mogelijkheid worden overwogen om in de nieuwe oproepen tot het indienen van voorstellen specifieke verwijzingen naar de ultraperifere regio's op te nemen.

d. MILIEU

Een van de centrale doestellingen van het communautaire optreden in de ultraperifere regio's is milieubescherming en de verbetering van de levenskwaliteit van de burgers door de toepassing van het "acquis communautaire" op milieugebied, de integratie van de milieudoelstellingen in andere beleidsgebieden en de oprichting van de nodige milieu-infrastructuur (bv. waterzuivering, afvalverwerking, bodembescherming).

Op milieugebied kunnen in de specifieke context van de ultraperifere regio's, zoals beschreven in het "Overzicht van de bereikte resultaten", in het kader van de Structuurfondsen de volgende acties worden gefinancierd:

- beheer van beschermde natuurgebieden, teneinde deze in het ontwikkelingsproces te integreren zonder afbreuk te doen aan de eigen kenmerken ervan;
- bevordering van het gebruik van alternatieve energiebronnen (zonne- en windenergie) op basis van plannen voor hernieuwbare energiebronnen;
- goedkeuring van aan de middelen aangepaste toeristische plannen (ruimtelijke ordening);
- aanpassing van de landbouw aan het klimaat en de bodem, gecombineerd met bodembescherming;
- bestrijding van erosie, met name door herstel van de natuurlijke bomen- en plantengroei;
- ruimtelijke ordening, bijvoorbeeld door maatregelen ten aanzien van gebouwen en andere constructies die een belemmering kunnen vormen voor de zandverstuiving, of door een geïntegreerde en gecoördineerde inrichting van de van kustgebieden (havens);

- invoering van geïntegreerde programma's voor duurzame ontwikkeling (in alle sectoren), met name op de eilanden die zijn uitgeroepen tot werelderfgoed. Op basis van de ervaringen zouden modellen voor eilandontwikkeling kunnen worden opgesteld. Deze aanpak is nog mogelijk en moet ook worden overwogen in de ultraperifere regio's;
- verwerking van afval, met name huishoudelijk afval, bijzonder afval en gevaarlijk afval (gescheiden ophaling, verwerking, overlaadplaatsen);
- inspanningen op het gebied van het waterbeheer om de bevoorrading te waarborgen en tegelijkertijd de rationalisering van verschillende vormen van watergebruik te bevorderen door middel van een geïntegreerd beheer, de bestrijding van watersverspilling en de valorisering van gezuiverd water.
- bevordering van de naleving van de normen voor openbare voorzieningen, met name afvalverwerking, en voorzieningen in bedrijven, met name met betrekking tot de emissie van verontreinigende stoffen, door financiële steun, in overeenstemming met de regels voor staatssteun;
- uitvoering van proefprojecten op het gebied van duurzame ontwikkeling en bevordering van de regionale samenwerking op milieugebied met de buurlanden in de regio.

e. INFORMATIEMAATSCHAPPIJ

De totstandkoming van de informatiemaatschappij door de ontwikkeling van telecommunicatienetwerken, multimedadiensten en technologische vernieuwing biedt grote mogelijkheden voor de ultraperifere regio's. Door de nieuwe informatie- en telecommunicatietechnologieën vormen tijd en afstand minder dan voorheen een belemmering. Hierdoor verandert de sociaal-economische omgeving, al kan dit het gevoel van isolement niet volledig wegnemen.

Om de geboden kansen te benutten, is het van essentieel belang dat de plaatselijke actoren, met actieve steun van de overheid en de particuliere partners, onderzoeken aan welke behoeften met behulp van deze nieuwe technologieën zou kunnen worden voldaan, en omschrijven welke acties nodig zijn om te kunnen profiteren van de veranderingen op informatiegebied die van invloed zijn op alle activiteiten van de mens.

Door de ultraperifere regio's te betrekken bij de informatiemaatschappij kunnen de gevolgen van bepaalde handicaps die inherent zijn aan hun geografische situatie, gedeeltelijk worden ondervangen en kunnen:

- op sociaal gebied de praktijken inzake voorlichting van de bevolking, volksgezondheid, onderwijs en opleiding en cultuur worden herzien;
- op economisch vlak bepaalde vormen van telewerk worden ontwikkeld en nieuwe diensten worden ingevoerd. Door middel van telematica kunnen de ultraperifere regio's toegang krijgen tot en profiteren van de wereldmarkten, mits rekening wordt gehouden met de gehele informatieketen, onder andere de aspecten betreffende elektronische handel of optimalisering

van de vervoerskosten voor producten. De duurzaamheid van georganiseerde acties moet worden gewaarborgd door een beroep te doen op plaatselijke krachten en vaardigheden. Overigens ontstaan ook voor traditionele activiteiten zoals het toerisme nieuwe perspectieven door de verruiming van het publiek.

Deze voorbeelden laten zien dat het sociaal-economisch leven van de ultraperifere regio's kan worden verbeterd, maar deze mogelijkheden kunnen pas worden verwezenlijkt met de inzet van de bewoners zelf en de nodige steun van de betrokken overheden (met name in de vorm van aan deze problematiek aangepaste Europese programma's). Gezien de kwetsbaarheid van de meeste economieën is het wenselijk steun te verlenen in de fase van invoering van nieuwe middelen (infrastructuur, diensten, opleiding) maar er moet tevens op worden toegezien dat de communicatietarieven voor de sociaal-economische actoren in minder achtergestelde gebieden gunstig zijn in vergelijking met de bestaande tarieven, en onder gelijke mededingingsvoorwaarden toegang bieden tot de markten.

Derhalve moeten in alle betrokken regio's geïntegreerde, aan de reële behoeften aangepaste en op de lange termijn gerichte modelacties worden georganiseerd waarbij de actoren in het veld worden betrokken. Hierbij is het zaak de verspreiding van informatie- en telecommunicatietechnologieën onder alle sociaal-economische actoren te bevorderen, wat kan bijdragen tot de ontwikkeling van nieuwe diensten en activiteiten en een structurele bijdrage kan leveren aan een sterkere en doeltreffender integratie van de ultraperifere regio's met de rest van de wereld.

In dit verband dient te worden vermeld dat de Europese Unie actief steun verleent aan de ontwikkeling van de informatiemaatschappij met verschillende instrumenten op het vlak van promotie (programma PROMISE), onderzoek en technologische ontwikkeling (programma IST) of de uitrusting van deze regio's met informatietechnologie.

Momenteel is al sprake van dergelijke samenwerking met het directoraat-generaal Regionaal beleid en verscheidene proefprojecten zijn reeds aan de gang. Deze activiteiten zouden in de toekomst ook tot de ultraperifere regio's kunnen worden uitgebreid.

Ook een initiatief dat gericht is op de derde landen in het Middellandse-Zeegebied, die financiële steun ontvangen in het kader van het MEDA-programma, zou als voorbeeld kunnen dienen. Hierbij werkt de Commissie samen met de in ieder partnerland aangewezen centrale instanties. Zij financiert projecten in vijf prioritaire sectoren:

- communicatie- en informatietechnologie in het onderwijs, onder andere afstandsonderwijs;
- elektronische handel en economische samenwerking;
- gezondheidsnetwerken (verbindingen tussen ziekenhuizen, diagnoses op afstand, gemeenschappelijke gegevensbanken enz.);
- multimediatoegang tot culturele en toeristische hulpbronnen;
- toepassing van informatie- en communicatietechnologie in de industrie en op innovatie.

De deelnemers aan de projecten zijn ondernemingen, universiteiten, overheden, ziekenhuizen enz. van de landen in het Middellandse-Zeegebied en in de Europese Unie die samenwerkingsverbanden vormen. Deze acties zouden kunnen worden aangepast aan de ultraperifere regio's, vanzelfsprekend met inachtneming van de specifieke verwachtingen en behoeften van deze regio's.

Bij deze werkzaamheden hebben de dialoog en de uitwisseling van ervaringen steeds een grote rol gespeeld, zowel bij de voorbereiding als tijdens de uitvoering van de initiatieven.

Om de genoemde verwachtingen en behoeften duidelijk te kunnen bepalen zouden wij, in het kader van het programma PROMISE of het onderzoeksprogramma IST en/of met steun van de Structuurfondsen en regionale fondsen:

- een vorm van systematisch overleg tot stand kunnen brengen tussen de Commissie, de nationale overheden van de betrokken lidstaten en de ultraperifere regio's (Forum), voor de vaststelling van de prioritaire behoeften;
- kunnen bijdragen aan de totstandbrenging van lichte structuren voor de verspreiding van informatie, die tevens kunnen dienen als katalysatoren en uitwisselingsplaatsen voor plaatselijke initiatieven;
- in netwerkverband de contacten kunnen ontwikkelen met de overige acties op deze gebieden, ongeacht of het nu gaat om digitale steden, afstandsonderwijs of andere specifieke thema's;
- geïntegreerde, aan de reële behoeften aangepaste modelacties kunnen ontwerpen waarbij alle actoren in het veld (MKB, universiteiten, ziekenhuizen, plaatselijke overheden enz.) worden betrokken.

Hierbij is het zaak de integratie van informatie- en telecommunicatietechnologieën in het sociaal-economische substraat te bevorderen, teneinde nieuwe diensten en activiteiten te ontwikkelen die een structurele bijdrage kunnen leveren aan een sterkere en doeltreffender integratie van de ultraperifere regio's met de rest van de wereld.

f. ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

Dankzij de aanzienlijke bijdragen van de Structuurfondsen hebben de ultraperifere regio's hun achterstand op wetenschappelijk en technologisch gebied tot op zekere hoogte kunnen inhalen en deze inspanningen moeten worden voortgezet.

Om de door de Structuurfondsen gefinancierde acties op onderzoeksgebied te optimaliseren, heeft de Commissie aan de regio's en de lidstaten voorgesteld om in het kader van een partnerschap geïntegreerde regionale strategieën voor onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie te ontwikkelen (mededeling van de Commissie “Versterking van de cohesie en het concurrentievermogen door onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie”). De ultraperifere regio's kunnen, net als de overige achtergestelde regio's van de Europese Unie, profiteren van de inspanningen voor het verspreiden van informatie, en met name van de toegang tot de door de Commissie tot stand gebrachte website voor de uitwisseling van goede praktijken

inzake onderzoek, technologische ontwikkeling, innovatie en economische ontwikkeling tussen achtergestelde en andere regio's.

De ervaring die met de proefprojecten RIS (regionale innovatiestrategieën, artikel 10 van de vroegere EFRO-verordening) en RITTS (regionale infrastructuur en strategieën voor innovatie en voor de overdracht van technologie – het innovatieprogramma van het kaderprogramma) is opgedaan, komt via de RINNO-gegevensbank (regionaal waarnemingscentrum voor innovatie) die momenteel tot stand wordt gebracht rechtstreeks beschikbaar voor de ultraperifere regio's.

De Commissie zal samen met de lidstaten en de betrokken regio's tijdens de voorbereiding van de structurele acties voor 2000-2006 bepalen hoe deze geïntegreerde regionale strategieën voor onderzoek, technische ontwikkeling en innovatie het best kunnen worden opgezet in de ultraperifere regio's. Via deze strategieën moet de deelname van deze regio's aan de communautaire kaderprogramma's voor onderzoek en technische ontwikkeling geoptimaliseerd kunnen worden.

C. INTERNATIONALE CONTEXT EN REGIONALE SAMENWERKING

Door hun geografische ligging in de Caraïben, het noorden van Zuid-Amerika, de oostkant van de Atlantische Oceaan, de Afrikaanse kust en de Indische Oceaan liggen de ultraperifere regio's dicht bij de derde landen die met de Europese Unie associatieovereenkomsten hebben afgesloten (bv. ACS, Marokko, Mexico, Zuid-Afrika) of van autonome preferentiële regelingen genieten (bv. Latijns-Amerika). De integratie van de ultraperifere regio's in hun regionale geografische omgeving is een van de voorwaarden voor hun economische ontwikkeling. Dat veel landbouw- en ambachtelijke producten uit deze regio's ongeveer dezelfde zijn als die van hun buurlanden, kan door de loonverschillen problemen opleveren voor de interne concurrentie op hun markt en voor de concurrentiekracht in de rest van de Unie. Maar het kan ook mogelijkheden tot samenwerking bij het zoeken naar afzetmarkten met zich brengen. Daarbij doet zich het probleem voor van de toegang van de productie van de ultraperifere regio's tot de regionale markten in hun geografisch gebied.

De Commissie blijft bijgevolg de regionale samenwerking tussen de ultraperifere regio's enerzijds en de ACS-landen en de landen en gebieden overzee (LGO) anderzijds steunen. Deze verbintenis staat reeds in de Overeenkomst van Lomé, de daarop volgende ACS-EG-partnerschapsovereenkomst en het besluit betreffende de associatie van de LGO. Deze dimensie wordt ook als prioriteit vermeld in onderdeel "B" van het initiatief INTERREG III voor de periode 2000-2006. Concreet kunnen gelijktijdige acties van het Europees Ontwikkelingsfonds en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling worden overwogen. De Commissie is bereid de proefprojecten die haar worden voorgelegd, te onderzoeken en te steunen. Zij merkt op dat milieu, onderzoek en technologische ontwikkeling, energie en telecommunicatie zijn vermeld als gebieden waarin de regionale samenwerking van groot belang is. Dat geldt ook voor de samenwerking met andere landen, met name in Latijns-Amerika. De Commissie is ook voor een passende deelname van de ultraperifere regio's aan de verscheidene regionale samenwerkingsorganisaties, zoals de regio's zelf vragen.

In het verleden was regionale samenwerking wel een hoofdlijn van het programma voor de Franse overzeese departementen, maar niet van de programma's voor de Canarische Eilanden, de Azoren en Madeira. De Commissie staat echter open voor de uitwerking van het onderdeel regionale samenwerking voor de Spaanse en Portugese ultraperifere regio's.

Het is belangrijk dat de regionale samenwerking met de buurlanden vanuit de ultraperifere regio's wordt ontwikkeld. Tot dusverre is het handelsverkeer van de ultraperifere regio's namelijk vrijwel geheel op de eigen lidstaat gericht. Dat geldt ongetwijfeld ook voor de investeringen. In de toekomst moeten de regio's zich open opstellen ten opzichte van de naburige landen en gebieden ook al zal dit in de regio's in kwestie onvermijdelijk tot problemen leiden, met name met betrekking tot de arbeidskosten en migratiestromen. Het is echter van essentieel belang te zorgen voor een duidelijker aanwezigheid van de ultraperifere regio's in hun geografisch gebied.

Een belangrijk punt is ook dat de ontwikkeling van de handel in de ultraperifere regio's zal worden bepaald door de economische integratieprocessen die in de betrokken geografische gebieden op dit moment aan de gang zijn. Indien de Europese Unie en de ACS-landen economische partnerschapsovereenkomsten zouden sluiten, zou dat bijvoorbeeld kunnen bijdragen tot een geleidelijke grotere openstelling van de ACS-markten voor de ultraperifere regio's. Ondertussen is de Commissie bereid om een onafhankelijke analyse te starten van het effect van de ACS-EG-partnerschapsovereenkomst op de ultraperifere regio's. Daarmee wordt beantwoord aan de verzoeken van de betrokken lidstaten en regio's.

In dit verband moet worden vermeld dat het Europees Parlement er in zijn verslag over de betrekkingen tussen de overzeese landen en gebieden, de ACS en de ultraperifere regio's voor pleit om op commercieel gebied *“plaatselijke regelingen te treffen voor een wederzijdse openstelling van de markten ACS/LGO/UPR, zodat de regionale integratie impulsen kan krijgen en versterkt kan worden, en de geleidelijke overgang van de gehele regio naar, te gelegener tijd, vrijhandel met de gehele Unie, kan worden vergemakkelijkt”*. Tegelijk moet de Commissie de in het kader van de Wereldhandelsorganisatie aangegane verbintenissen nakomen. Op het eerste gezicht lijkt een verschillend handelstelsel in de ultraperifere regio's en de Gemeenschap zelf onverenigbaar met de integriteit en de coherentie van de douane-unie. Ook elk handelsvoorrecht dat aan een buurland van de ultraperifere regio's wordt toegekend moet, bij gebrek aan een overeenkomst over economische integratie in de zin van de WHO of een waiver, als onverenigbaar met het niet-discriminatiegrondbeginsel van de WHO worden beschouwd indien datzelfde voorrecht niet ook aan alle andere WHO-handelspartners wordt toegekend. De Commissie is echter bereid deze problemen te onderzoeken in samenwerking met deskundigen uit de lidstaten en de ultraperifere regio's zelf.

In de mogelijke toekomstige acties van de Europese Unie op dit gebied zijn er dus twee hoofdlijnen:

- wat de regionale samenwerking betreft, moet de samenwerking tussen de ultraperifere regio's enerzijds en de ACS-landen, de LGO en andere partners anderzijds verder worden aangemoedigd. Deze samenwerking moet met name mogelijk worden gemaakt door een gelijktijdige actie van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling en het Europees Ontwikkelingsfonds en door andere, in het kader van samenwerkings- of associatieovereenkomsten vrijgemaakte financiële middelen. De Commissie wil de ultraperifere regio's ook aanmoedigen om actief deel te nemen aan het opzetten van samenwerkingsstructuren in hun geografisch gebied;
- wat de internationale context betreft, moeten de mogelijkheden en problemen worden onderzocht van de aan de gang zijnde economische integratie in de geografische zone waarin de ultraperifere regio's zich bevinden; de Commissie is bereid om een analyse te starten van het effect van de nieuwe partnerschapsovereenkomst tussen de ACS en de Europese Unie op de ultraperifere regio's, om eventueel compenserende maatregelen te treffen voor de producenten van de ultraperifere regio's.

CONCLUSIE

Uit dit verslag en uit de door de betrokken lidstaten en regio's ingediende memoranda blijkt dat met de tot nu toe door de Europese Unie ondernomen acties voor de ultraperifere regio's zeer veel is bereikt. Ook blijkt dat de methode die tien jaar geleden is ingevoerd en wordt toegepast in de door de Raad in 1989 en 1991 goedgekeurde programma's, de juiste is. Aangezien er handicaps blijven bestaan, moet deze methode worden voortgezet.

De Europese Unie staan echter grote veranderingen te wachten in verband met de uitbreiding en de mondialisering, en daarom moeten deze acties doelgerichter en doeltreffender worden. Het nieuwe artikel 299, lid 2, vormt in dit verband een belangrijke politieke hefboom. In het licht van dit nieuwe artikel blijven de drie actieprogramma's (POSEIDOM, POSEIMA, POSEICAN) een essentiële rol spelen.

Op deze basis zal de Commissie de acties die in het tweede deel van dit verslag worden beschreven, verder uitwerken. Zij zal in de loop van 2000 initiatieven voorleggen aan de Raad. Zij zal erop toezien dat er zich bij de eventuele verlenging van bestaande maatregelen **geen onderbrekingen** voordoen. Zij zal ervoor proberen te zorgen dat de voorgestelde maatregelen zo niet **permanent**, dan toch **van lange duur** zijn, en aan regelmatige controles worden onderworpen. Bovendien zal zij elk jaar een **programma** van de geplande initiatieven voor deze regio's opstellen. De Commissievoorstellen die een weerslag op de begroting hebben, krijgen overeenkomstig de bepalingen van artikel 299, lid 2, speciale aandacht in het kader van de in de interinstitutionele overeenkomst van 6 mei 1999 goedgekeurde financiële vooruitzichten.

Om een antwoord te bieden op de voortdurende verandering van de communautaire en internationale context zal de Commissie zich inspannen om de beleidslijnen van de POSEI-programma's zo nodig aan te passen.

Zij is vastbesloten het **partnerschap tussen de Commissie, de lidstaten en de regio's**, overeenkomstig de beginselen die zijn vastgelegd in de POSEI-programma's, bij nieuwe initiatieven voort te zetten. Bovendien zouden, om te zorgen voor een voortdurende en globale dialoog tussen de communautaire instellingen en de ultraperifere regio's, regelmatig partnerschapsbijeenkomsten kunnen worden gehouden om met alle betrokkenen uitvoerig van gedachten te wisselen over alle voor deze regio's relevante onderwerpen.

Tenslotte zal de Commissie zorgen voor een **interne organisatie** die in staat is de vraagstukken betreffende de ultraperifere regio's doeltreffend te behandelen. Deze dossiers hebben raakvlakken met de bevoegdheden van bijna alle leden – en diensten – van de Commissie. Tegelijkertijd moet echter worden gezorgd voor een goede coördinatie, een voortdurende stimulering en vaste contacten met de betrokken centrale en regionale overheden. Dit was al zo en zal in de toekomst nog meer het geval zijn, gezien de allesomvattende benadering waar artikel 299, lid 2, om vraagt. Juist dit is de taak van de **voor deze regio's bevoegde interdienstengroep**, die haar nut bewezen heeft en die door de Commissie tot blijvende en nog grotere inzet wordt opgeroepen.

Een van de aspecten van de methode verdient bijzondere vermelding. Het is niet alleen belangrijk dat de Commissie zich buigt over specifieke verzoeken in verband met de betrokken regio's. Alvorens aan nieuwe communautaire regelgeving te beginnen, moet de Commissie zich steeds opnieuw afvragen of in verband daarmee niet **bepaalde aspecten met betrekking tot de ultraperifere regio's nader moeten worden onderzocht**. Op alle beleidsterreinen dient immers rekening worden gehouden met de mogelijke directe en indirecte gevolgen voor deze regio's. Hierop zal nauwlettend worden toegezien door de diensten van de Commissie, en met name de interdienstengroep.

De toekomst van de ultraperifere regio's hangt voor een groot deel af van het welslagen van de strategie die in dit verslag wordt gepresenteerd. Dit welslagen zal ook van groot belang zijn voor de hele Europese Unie, die daarmee kan bewijzen dat zij één van haar meest complexe uitdagingen met succes kan aangaan.

BIJLAGE I – VOORNAAMSTE MAATREGELEN DIE SINDE DE GOEDKEURING VAN DE POSEI-PROGRAMMA’S ZIJN GENOMEN

REGIONAAL BELEID - STRUCTUURFONDSEN

	DOM	CANARI-SCHE EILANDEN	MADEIRA	AZOREN
Financiële bijstandverlening uit hoofde van doelstelling 1 89-93/94-99/2000-2006	X	X	X	X
Financiële bijstandverlening uit hoofde van het initiatief REGIS I en II 89-93/94-99	X	X	X	X
Financiële bijstandverlening uit hoofde van het initiatief INTERREG IIIB 2000-2006	X	X	X	X
Financiële bijstandverlening uit hoofde van de initiatieven LEADER en EQUAL 2000-2006	X	X	X	X
Financiële bijstandverlening uit hoofde van het Cohesiefonds 94-99/2000-2006		X	X	X
Communautaire subsidies beperkt tot maximaal 75 %	X			
Communautaire subsidies beperkt tot maximaal 85 %		X	X	X
Financiële toelage per inwoner met 25 tot 100% verhoogd ten opzichte van de doelstelling 1-regio's	X	X	X	X
Vaststelling van specifieke zones voor regionale samenwerking INTERREG IIIB 2000-2006	X	X	X	X

LANDBOUW⁶

MAATREGELEN	DOM	Canarische Eilanden	Madeira	Azoren
GMO ⁷				
Bananen (Ver. Raad 404/93)	X	X	X	
Guinjeira (Ver. Raad 2038/99)	X		X	X
Ananas (Ver. Raad 525/77)	Martinique			
Guinjeira (Ver. Raad 3072/95)	Guyana/Réunion			
ONDERDEEL “LANDBOUW” POSEI	Ver. Raad 3763/91⁸	Ver. Raad 1601/92	Ver. Raad 1600/92	Ver. Raad 1600/92
AFWIJKINGEN				
Niet-toepassing van de douanerechten op een quotum tabak (20.000 t)		X		
Niet-toepassing van het regionale maximum aan individuele premies en toegestane veebezetting (runderen)	X			
Steun voor de melkproductie, niet-toepassing van de quota	X			
Niet-toepassing van de rooijing van wijnstokken en distillatie		X	X	X
Verlening voor regionale steun aan de baksector		X		
Beperking (van april tot oktober) van de invoer van aardappelen (eind 1999)		X		
Niet-toepassing van de medeverantwoordelijkheidsheffing op raangewassen		X		

⁶ De einddatum van de tijdelijke maatregelen is tussen haakjes vermeld.

⁷ De GMO die in het bijzonder de UPR betreffen, hetzij door de producten die ze omvatten, hetzij doordat ze een aanpassing van de GMO aan deze regio's inhouden, zijn hier vermeld om een totaalbeeld van de aanpassing van het GLB te geven.

⁸ Zoals gewijzigd bij Verordening nr. 2598/95 van de Raad.

MAATREGELEN	DOM	Canarische Eilanden	Madeira	Azoren
structurele afwijkingen (5a)	X	X	X	X
aanvullende steun				
steun/ha tabaksproductie				X
aanvullende steun	X	X	X	X
speciale premie voor mannelijke runderen en oogkoeienpremie (= 50 €/hoofd)				
aanvullende steun voor ooien en geiten (= versch. ware/lichte lammeren)		X		
andere steun				
USA (specifieke voorzieningsregeling)	X	X	X	X
steun voor de aanvoer van diervoeder in Guyana	X			
levering van fokdieren	X	X	X	X
levering van vetmestrunderen (tot mei 1997)	X	X	X	
Mogelijkheid tot traditionele uitvoer/verzending	X	X	X	X
aanvullende steun voor melkkoeien max. 78.000 hoofden, 40 €/hoofd)				X
steun voor de menselijke consumptie van uivelproducten		X	X	
steun voor de privé-opslag van traditionele kaas				X
steun voor een initiatiefprogramma fruit, groenten, bloemen	(eind 95)	X	X	X
steun voor het op de lokale markt brengen van ruit, groenten en bloemen	X			
productiesteun voor groene vanille en etherische oliën (vetiver, geranium)	X			
steun voor het op de markt brengen van fruit, groenten en bloemen in de EEG	X	X	X	X
steun voor de lokale verwerking van groenten en ruit	X			
studie over de groenten- en fruitsector	X	X	X	X

MAATREGELEN	DOM	Canarische Eilanden	Madeira	Azoren
reductiesteun voor ananas (1 €/kg)				X
steun voor de herstructurering van de suikerrietsector en grondverbetering	X		X	
steun voor de verwerking van suikerriet tot rum en iroop	X		X	
steun/ha suikerbieten				X
steun voor de verwerking van lokale suikerbieten tot witte suiker (20 €/t)				X
steun voor de veroudering van likeurwijnen (max.20 000 hl/jaar)			X	
reductiesteun voor VQPRD (500 €/ha)		X	X	X
steun voor de aankoop van geconcentreerde mout en wijnalcohol in de EEG			X	
reductiesteun/ha consumptieaardappelen 500 €/ha		X	X	
reductiesteun/ha pootaardappelen en witlof (500 €/ha)				X
steun voor het op de markt brengen van pootaardappelen in de EEG				X
reductiesteun/ha voor rijst (midden 1996)	X			
steun voor het op de markt brengen van rijst uit Guyana (20.000 t) in de Antillen en de EEG	X			
steun voor het verpakken van olijfolie op de Canarische Eilanden		X		
reductiesteun voor honing (20 €/korf, maximum 1000 korven)		X		
interprofessionele steun voor de veeteelt op Réunion en Martinique (1996/2000)	X			
Logo	X	X	X	X
AD HOC / AFWIJKINGEN				
hygiënische voorschriften	X		X	X
veterinaire voorschriften	X	X	X	

VISSERIJ

	DOM	CANARISCHE EILANDEN	MADEIRA	AZOREN
Programma voor de exploitatie van de visbestanden (statistieken, oceanografie en milieu, tonijn, demersale soorten) – Besch. 92/448 (1992-93)			X	X
Oprichting van een experimenteel aquacultuurcentrum – Besch. 92/448 (1992-93)			X	
Vaststelling van de uitstelpremie voor sardienen – Ver. 1674/92 (1992)		X		
Bouw van een oceanografisch onderzoekingsvaartuig – Besch. C(93) 2032 (1993)				X
Bijdrage in de aankoop van uitrusting voor dit vaartuig – Besch. C(93) 3167 (1993)				X
Studie over de voorwaarden voor zee- en landvervoer van visserijproducten – Besch. C(93) 3157 (1993-96)	X			
Versterkte steunregeling voor producentenorganisaties – Ver. 1603/92 (1992-97)	X	X	X	X
Plan voor de promotie van tropische wilde garnalen uit Guyana – Besch. C(93) 3157 (1993-96)	X			
Aquacultuurprogramma (technisch centrum en overdracht van technologie) – Besch. C(93) 3157 (1993-96)	X			
Marktonderzoek over verse tonijn – Besch. C(93) 3157 (1993-96)	X			
Steunregeling voor de afzet van koppotigen – Ver. 1658/93, 712/97 (1993-97)		X		

	DOM	CANARISCHE EILANDEN	MADEIRA	AZOREN
Studie over de standaardisering van een modelboot – Besch. C(93) 3157 (1993-97)	X			
Studie over de positionering van vis op de Europese markt voor exotische vis – Besch. C(93) 3157 (1993-97)	X			
Tijdelijke schorsing van de invoerrechten op visserijproducten – Ver. 3621/92 (1992-2000)		X		
Compensatieregeling voor de extra kosten voor de afzet van bepaalde soorten – Besch. 92/448, 92/449, Ver. 1503/94, 2337/95, 1587/98 (1992-2001)	X	X	X	X
Goedkeuring van de referentiehavens voor de prijzen – Ver. 1672/92		X		
Toepassing van een speciale prijs voor sardienen – Ver. 1673/92		X		

BELASTINGEN

Maatregelen	DOM	Canarische Eilanden	Madeira	Azoren
Uitsluiting van het toepassingsgebied van de zesde Richtlijn 77/388 tot vaststelling van het gemeenschappelijke BTW-stelsel (artikel 3 van Richtlijn 77/388/EEG en artikel 4 van Verordening (EEG) 1911/91) (1)	X	X	(1)	
APIM-belasting op invoer en productie en speciale invoertarieven (artikelen 5 en 6, lid 4, van Verordening (EEG) 1911/91, artikelen 1 en 2 van Verordening 2674/99 en artikelen 1 en 2 van Verordening 564/93) 31 december 2000		X		
Belasting op invoer en productie "octroi de mer" (Beschikking van de Raad 89/688) 31 december 2002	X			
Verlaagde accijnstarieven voor rum Besluit van de Raad van 30.10.95. 31 december 2002	X			

(1) De regio's die onder het gemeenschappelijke BTW-tarief vallen, passen verlaagde tarieven toe op bepaalde categorieën lokale producten.

DOUANE

Maatregelen	DOM	Canarische Eilanden	Madeira	Azoren
Afwijkingen				
Niet-onderwerping van veredelingshandelingen in de vrije zones aan de marktvoorwaarden Artikel 173 van Ver. 2913/92	X ¹	X ¹	X	X ¹
Tijdelijke schorsing/geleidelijke toepassing van het douanetarief voor een aantal industriële producten (Ver. 1605/92: eind 1996 – Ver. 527/96: eind 2000)		X		
Niet-toepassing van de anti-dumpingmaatregelen op bepaalde industriële producten (Ver. 1602/92: tot eind 1996)		X		
Tijdelijke schorsing van het douanerecht voor EGKS-producten (Besl. 92/319: tot eind 1995)		X		
Tijdelijke schorsing van de douanerechten voor producten voor de bevoorrading van de vrije zones (Ver. 1657/93: tot eind 2000)			X	X ¹
Niet-toepassing van de douanerechten op producten die in de vrije zones be- of verwerkt worden (Ver. 122/96: tot eind 2005)			X	X ¹
Niet-toepassing van de kwantitatieve		X		

¹ In de praktijk wordt deze maatregel niet toegepast, aangezien er in deze regio geen vrije zones zijn.

beperkingen op bepaalde textielproducten (Ver. 1087/97)				
--	--	--	--	--

INITIATIEVEN VOOR REGIONALE SAMENWERKING

GENOMEN INITIATIEVEN	Ultra-perifere regio's	JURIDISCHE GRONDSLAG
Studie om de voornaamste sectoren voor regionale samenwerkingsprojecten te selecteren (financiering EOF + EFRO)	Caraïben/ Caraïbische DOM	Overeenkomst van Lomé IV <i>bis</i> , titel XII Regionale samenwerking (met name artikelen 156-158), zie bijlage XXXII; [+ EFRO-reglementering]
Regionale programma's voor toerisme, milieu, visserij en de ontwikkeling van de uitwisselingen (deelname aan de beheerscomités, terbeschikkingstelling van ruimten door Réunion)	Indische Oceaan (IOC)/ Réunion	Overeenkomst van Lomé IV <i>bis</i> , titel XII Regionale samenwerking (met name artikelen 156-158), zie bijlage XXXII
Studie over de effecten op Réunion van de onderhandelingen over een vrijhandelszone tussen de EG en Zuid-Afrika	Indische Oceaan/ Réunion	EG-begroting
Vrijwaringsclausule voor de UPR in de overeenkomst tussen de EG en Zuid-Afrika	Alle UPR	Besluit 1999/753/EG van de Raad van 29.7.99 betreffende de voorlopige toepassing van de overeenkomst inzake handel, ontwikkeling en samenwerking tussen de Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Zuid-Afrika, anderzijds, artikel 24, lid 2, PB L 311 van 4.12.99
Caraïbisch regionaal indicatief programma (CRIP) voor 1997 dat voorziet in de coördinatie van de economische beleidslijnen en de acties in de ACS/LGO/DOM, respectievelijk in het kader van het EOF en het EFRO	Caraïben/ Caraïbische DOM	Overeenkomst van Lomé IV <i>bis</i> , titel XII Regionale samenwerking (met name artikelen 156-158), zie bijlage XXXII
Samenwerking tussen de DOM en de Organisatie van Oost-Caraïbische Staten (OECS) (regelmatige bijeenkomsten)	Caraïben/ Caraïbische DOM	Overeenkomst van Lomé IV <i>bis</i> , bijlage XXXII

STAATSSTEUN

Lijst van beschikkingen betreffende staatssteunregelingen die op 1.1.2000 van kracht zijn of aan de procedure voor nuttige maatregelen inzake regelingen ten behoeve van de regio's zijn onderworpen.¹

BENAMING VAN DE MAATREGEL	DOM	CANARI- SCHE EILANDEN	MADEIRA	AZOREN
N 144/96 REF economisch en fiscaal regime van de Canarische Eilanden (tot 31.12.2006)		X		
N 708/98 ZEC Canarische speciale zone (tot 31.12.2006) ²		X		
N 363/99 - DOM-garantiefonds (tot 31.12.2006)	X			
NN 121/93 - Zes fiscale maatregelen (opnieuw in behandeling)	X			
N 131/92 – Regionaal bedrijven- en werkgelegenheidsfonds (opnieuw in behandeling)	X			
N 197/87 – Vrijstelling van de bedrijfsbelasting in de DOM (opnieuw in behandeling)	X			
E 19/94 – Vrije zone van Madeira (opnieuw in behandeling)			X	
N 394/96 – Maatregelen ten behoeve van het toerisme - SITRAA (tot 31.12.2001)				X

¹ Toen deze tabel werd opgesteld, waren bepaalde regelingen met betrekking tot Madeira en de Azoren al aan de Commissie gemeld, maar had deze nog geen beschikking vastgesteld.

² De ZEC treedt met ingang van 1 januari 2000 in werking.

BIJLAGE II

UITGAVEN IN HET KADER VAN EOGFL-GARANTIE 1992-1999 (in miljoen euro)

Begrotingsjaar	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	Gemiddel de
Verkoop- seizoen	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1995-1999

POSEIDOM – Franse overzeese departementen

Uitgaven	8,4	38,0	34,1	31,9	26,3	25,1	30,7	41,4	31
waarvan 1830 plantaardige producten	8,4	37,2	32,2	30,2	23,7	17,3	20,9	29	24
waarvan voorzieningsregeling		23,1	17,2	14,0	7,5	5,1	4	10,3	8
waarvan andere steun		14,1	15	16,2	16,2	12,2	16,9	18,7	16
waarvan 2510 dierlijke producten	0	0,8	1,9	1,7	2,6	7,8	9,8	12,4	7
waarvan voorzieningsregeling		0	0	0,6	0,6	0,2	0,6	0,1	0
waarvan andere steun		0,8	1,9	1,1	2	7,6	9,2	12,3	6
Op de oorspronkelijke begroting uitgetrokken kredieten	45	47	50	35	61	49	34	45	
waarvan 1830 plantaardige producten	42	45	47	31	48	36	22	33	
waarvan 2510 dierlijke producten	3	2	3	4	13	12,6	12	12	

POSEIMA – Madeira en Azoren Portugal

Uitgaven	0,8	36	41,7	40	43,1	24,2	30,2	40,2	36
waarvan 1831 plantaardige producten	0,8	27,9	26,9	22,7	16,3	13,8	14,3	15,5	17
waarvan voorzieningsregeling		27,3	25,8	18,5	10,7	10	8,8	11,9	12
waarvan andere steun		0,6	1,1	4,2	5,6	3,8	5,5	3,6	5
waarvan 2511 dierlijke producten	0	8,1	14,8	17,3	26,8	10,4	15,9	24,7	19
waarvan voorzieningsregeling		6,2	7,2	7,6	8,7	7,9	6,5	8	8
waarvan andere steun		1,9	7,6	9,7	18,1	2,5	9,4	16,7	11
Op de oorspronkelijke begroting uitgetrokken kredieten	11,5	55	55	55	58	46	36	40	
waarvan 1831 plantaardige producten	1,5	33	34	32	34	25,2	18	21	
waarvan 2511 dierlijke producten	10	22	21	23	24	20,4	18	19	

POSEICAN – Canarische

Eilanden Spanje

Uitgaven	0	110,1	140,1	137,9	115,8	104,3	92,6	120,6	114
waarvan 1832 plantaardige producten	0	30,1	43,8	44,2	30,9	34,8	25,8	37,7	35
waarvan voorzieningsregeling		29,9	38,5	32,7	19,8	23,6	20,6	26,1	25
waarvan andere steun		0,2	5,3	11,5	11,1	11,2	5,2	11,6	10
waarvan 2512 dierlijke producten	0	80	96,3	93,7	84,9	69,5	66,8	82,9	80
waarvan voorzieningsregeling		76,8	92,2	89,2	80,5	65,3	62,6	78,5	75
waarvan andere steun		3,2	4,1	4,5	4,4	4,2	4,2	4,4	4
Op de oorspronkelijke begroting uitgetrokken kredieten	9,5	216	217	215	147	117	104	106	
waarvan 1832 plantaardige producten	1,5	91	89	95	52	40,8	37	38	
TOTAAL UITGAVEN	9	184	216	210	185	154	154	202	
Totaal op de oorspronkelijke begroting uitgetrokken kredieten	66	318	322	305	266	211	174	191	
	57	134	106	95	81	57	21	-11	
Niet-bestede kredieten	86%	42%	33%	31%	30%	27%	12%	-6%	
% niet-bestede kredieten									